БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бүрят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 236 (5...) Среда Ноябриин 27 1946 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Үндэр ургасын түлөө эртээнһээ тэмсэе!

Сталинска дүрбэдэхи табанжэлэй планые бэелүүлэн, ажаүйлэдбэри болгохо арадай ажахын бүхы һалбаринуудые улам бүри хүгжөөхэ, оронойнгоо оборонын хүсэ шадалые улам бэхижүүлхэ, ажалшадай материальна ажабайдалые үшөө һайжаруулха зорилгото таряа талхан тон ехэ удхатай гэшэ. Тиимэһээ хадань советскэ правительство, коммунистическэ партии болбол оройһото ба бусад таряанууд ургуулгые дээшэлүүлхэ тухай түйлай ехэ анхаралаа таһа байха юм.

Республикын үргэн ниитэ колхознигүүд ба МТС, совхозуудай таряашад 1947 ондо сталинска дүрбэдэхи табанжэлэй хоердохи жэлэй хабарай таринһые үргэжэнэ. Энэ хадаа 1950 ондо республикын колхозуудта гектар бүхэнэй дунда жэлээр 10 центнер ургаса хуряалгые туйлаха, 3 миллион 380 мянган центнер хэмжээнэй оройһото таряанай валова ургуулга абаха ябадалые хангаха гол ажалай һуури табиха хабар болохо юм. Тиимэһээ эрхэ хабарай таряашалгада бэлэдхэлэй хэзээ хэзээнэйхээһээ һайн шанартайгаар ба түргэн шуургатайгаар эмхидэжэ болоно.

Хабарай полевой худэлмэрин бэлэдхэл олон янза ба харюусалгатай байдагын бүгэдэндэ мэдээжэ. Тэрэнэй эгээл шухала хэмжээнүүдэй нэгэн гэхэдэ ургасые дээшэлүүлхэ ябадалда ехэ удхатай байдаг. Тариалангай газар дээрэ саһа тогтоохо, тошо халяаха, сол горхо хааха үйлэ ябуулгануудые хэлэжэ, шэхээ гэхэ мэтэ олон хэмжээнүүдые үнгэргэхэ, һайн шанартай үрэ бэлдэхэ зэргэ, үнэһэ мэтын нютагай үтэгүүлгэнүүдые суглуулха ба бусад агротехническэ хэмжээ-ябуулганууд бэлэдхэлэй гол удха байха юм.

Түрүү агротехникын заабаринуудые саг соонь бэелүүлжэ шадаһан колхоз ямаршье ган гасуур жэлнүүдтэ оройһото таряанай үндэр ургаса хуряадаг байха юм. Тунхэнэй аймагай «Красный пахарь», Байкало-Кударын аймагай «Майн» колхозууд, Зайграйн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хүн нүхэр Киселевой хүтэлбэрилгэ ефремовскэ звено ба бусад олон колхозууд үндэр ургаса хуряажа, республикын колхозуудай дундаһаа соо мэдээжэ болонхой. Эдэ колхозууд ба колхознигүүд бэе бэеэ дэмжэн туйлаһан һайн газартайда бэлэг, харин агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые зүбөөр бэелүүлһэнэйнгээ ашаар иимэ амжалта туйлана. Республикын худөө ажалай түрүүшүүлэй дүршэл дээрэһээ харахада, гектарта 30—35 тонно хэмжээнэй наг шэбхэ тараагаад байбал оройһото культуранууд ургаса 5—6 центнерээр нэмэдэг байна. Тиихэлээр нютагай үтэгжүүлгэнүүдэй али тухай ехэ хүсэтэй ба тэдэнэй байһаниинь тодоор элирэжэ байна.

Республикын олонхи аймаг ба колхозуудай, илангаяа һүүлэй үедэ ургаса хуряажа, Эхэ орондоо үргэтэй зээлитэй байдаг, үрэһэ бэлэгэ гэрээр ходо абадаг болоһон гол шалтагаан хадаа имагтал агротехническэ хэмжээ-ябуулганууд нютагай үтэгжүүлгэнүүдые зэргэсээнэ дүүргэдэггүй, тэрээндэ хайша хэрэглэдэг ба ажалдаа дээрэ болоно. Республика дотор тарилга хэдэг, мүн һайн ургаса абадаг байһан Бичурын, Кабанскын, Мухаршэбэрэй, Тарбагатайн болон бусад аймагуудай олонхи колхозууд үнгэрһэн жэлнүүдтэ поли дээрэ саһа тогтоохо, наг шэбхэ тарааха, үнэһэ, шубуунай аргал хэрэглэхэ мэтые огто хэрэгсэдэггүй байһанай эсэтэ гектар бүриһөө миил 2—3 центнер ба тэрээнһээ үшөө бага ургаса хураһан байха юм.

Энэ хадаа гансаханшье дурсагдагша нютагуудай бэшэ, харин республикын бүхы партиина, советскэ, газартарялангай органуудта болон колхозуудта һургаал бололожо үгэхэ ёһотой байгаа. Гэбэшье, мүнөө жэлдэ агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые байһал урдиин шэнгеэр удааруулха, тэрэшие ёһо тодылжо үнгэргэжэ, мэтын харюусалгагүй ябадалнууд хаа-хаанагүй гаража байха юм. БМАССР-эй Газартарялангай Министерствын һүүлэй мэдээн дээрэһээ харахада, үбэлэй үеын агротехническэ хэмжээ-ябуулганууд бүхы худэлмэринүүдые жэгдэ һайнаар ябуулжа байһан нэгэшье аймаг үгы байна. Хэтэрхэдэ тарилгын талмайгаар ехэ гэжэ тоолорходог республикын аяар 7 аймаг мүнөө хүртэр үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудай нэгэшье зүйлые үнгэргэжэ эхилээдүй байха юм.

Мүнөө поли дээгүүр агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэ эгээл зохистой саг хүрэжэ ерээ. Һүүлэй үедэ бүхы аймагуудаар һуурини саһан ороо. Энэ хадаа газарай хүрьһэндэ элбэг ехэ шиг нойто бариха арга-боломжо олгохо байна. Колхоз бүхэн энэ гэбээр поли дээгүүр хаалта түхеэрэхэ гэхэ мэтын бусад аргануудые хэрэглэжэ, саһа тогтоолгодо дары орохо сагынь тулаа. Тариаанажалай бригада, звено бүхэн мори унаа ба тусхай хүнүүдые бүхы хэрэгсэлнүүдтэйнь гаргажа, энэ худэлмэридэ табиха уялгатай.

Үнэһэ, шубуунай аргал мэтын нютагай үтэгжүүлгэнүүдые суглуулха худэлмэридэ колхознигүүдһаа бүридэһэн тусхай бригада, звенонуудые табихаһаа гадна, һургуулиин һурагшадые олоор хабаадуулха шухала.

Газарай таһагай бүхы мэргэжэлтэд, илангаяа агрономуудай үүргэ ба харюусалга тон ехэ байна. Тэдэнэр үндэр ургасын түлөө ехэ харюусаха хүнүүд гэшэ. Поли дээгүүр саһа һайнаар тогтоохо, нютагай үтэгжүүлгэнүүдые суглуулха, һайнаар хадагалха, колхозуудай агротехническэ хэмжээ-ябуулганууд дай түсэбүүдые заатагүй дүүргүүлхэ—энэ мэтые худөө ажалай мэргэжэлтэд нютаг бүхэндэ хангаха уялгатай.

Аймагуудтахи партиина, советскэ органуудай эгээл шухала зорилгонуудай нэгэниинь хадаа үндэр ургасын түлөө тэмсэл болоно. Тиимэ хадань, ВКП(б)-гэй айкомууд, аймгүйсэдкомууд бүхы үбэлэй үеын агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудай түсэбые аймагаараа ба колхоз бүхэнөөр дүүргүүлхэ ябадалые хангаха, үргэн ниитэ колхознигүүдай дундахи социалистическэ мүрысөөе бодотоор хүтэлбэрилхэ ёһотой.

Эдэ малшад эрхимлэжэ ябана

Кабанскын аймагай „Путь Социализма" гэжэ колхозой малжалай худэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ һаалишад Евдокия Корытова, Мария Зырива, гахайшан Мария Лунева гэгшэд түрүү зэргэдэ ябана. Һаалишан Е. Корытова өөртөө даажа абаһан 12 үнеэдээ түрүүлээд, вэгэшье тугал гарзалуулангүй һайн тамиртайгаар тэжээгээ. Энэ нүхэр һаамхай үнеэн бүриһөө сезон соо 610 литр һү һааһан, али түсэбһөө 116 процент дүүргэһэн байна.

Гахайшан нүхэр М. Лунева гэгшэ 56 поршоопхо абаха түсэбтэй аад, 70 поршоорхо тэжээгээ.

Мүнөө тус колхозой малжалай худэлмэрилэгшэд малые тобир тарганаар үбэлжүүлхэ гэһэн зорилготоогоор социалистическэ мүрысөөндэ үшөө эдибхитэйгээр хабаадалсажа байна.

Б. Ширеторов.

Һаалишадай мүрысөөн

Малшадай бүхэ республиканска мүрысөөе эмхидхэхэ тухай Кагановичын нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиин эрэ тэд эмэгтэй членүүдэй уялые Закаменай бүхы малшад халуунаар угтаһан байна.

Мүнөө тус аймагай колхоз, ферма, гүүргэ бүхы малшадай дунда үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрээд. „Улаан таряашан" колхозой һүниин товарна фермын һаалишад үбэлжэлгэ, тул абалгын нэгэшье хорогүйгөөр үнгэргэхэ, һү һаха түсэбөө саг соонь дүүргэхэ, зоотехническэ бүхы эринтэнүүдые бэелүүлхэ мэтын уялгануудые абаад булталдаа мүрысөө. Тиин, түрүү һаалишад өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэжэ эхилбэ. Тэдэнэй дунда һаалишад Д. Ржиева, Данзанова, Бадмаева гэгшэд ороолбоо байна.

Б. Шоенов.

100 хонин бүриһөө 160 хурьга абаба

Кяхтын аймагай Усть-Киранска сельсоведэй Ленинэй нэрэмжэтэ, Субэгтын сельсоведэй «Улаан Табангут» колхозууд жэдондо жэлдэ шэнэ тул абалгые жэшээтэ һайнаар үнгэргөөжэ, малайнгаа тоо толгойе нилээдгүй олошоруулһан байха юм. Жэшээлхэдэ, «Улаан Табангут» колхозой хонинной товарна ферма (даагшань нүхэр Лодомпилов) 500 эхэ хониндоо 806 хурьга абажа бултыень бүрин бүтэнөөр тэнжээһэн байна. Тус фермын хонинод ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 126 хурьгадые хубаажа абанхай.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонинной товарна ферма (даагшаль нүхэр Логинов) 240 эхэ хониндоо 390 хурьга абажа тэнжээгээ. Энэ фермын хонинод ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 87 хурьга абаба.

Дээрэхи фермэнүүд дунда зэргээр 100 эхэ хонин бүриһөө 160 хурьга абаһан байна.

Гадна, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һүнэй товарна фермые даагша нүхэр Мостовская үнеэдэй һубайраха ябадалые сум усадхажа, 41 үнеэнһээ 41 тугал абаад, нэгэшье тул хоролтогүйгөөр тэнжээгээ. Тус фермын һаалишад 10 һара соо нэгэ үнеэн бүриһөө 934 литр һү һааба.

Л. Иванова.

ЭРХИМ ОТАРЫН ХОНИШОДОЙ ҮЛЬГЭР ЖЭШЭЭ

Б. Ц. Абидуевай хүтэлбэрилдэг хониной отара Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхозой ОТФ-гэй эгээл түрүү отара болоходой. Энэ отарынхид жэлһээ жэлдэ үбэлжэлгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтажа, хонидоо хоролтогүйгөөр ондо оруулдаг юм. 1946 ондо тус отара 63 хони түрүүлжэ, 93 хурьга абаа. Тэдэ хонидой нэгэниинь 3 хурьга, 14-нь эхирлэжэ, 2—2 хурьга турэһэн байха юм. Мүнөө эдэ хурьгад булта тобир тарган хонид болоо.

Түл абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө отарые даагша нүхэр Абидуев ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 15 толгой хурьга абаһан байна.

1946—47 онуудай үбэлжэлгые отарын хонишод эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтаа. Хониной, хурьганай бүхы байрануудые заһабарилагдажа, үрин дулаан, һаруул сэбэр болгогдонхой. Отарын худэлмэрилэгшэдэй хүсөөр 100 центнер үбһэн, 80 центнер хагдан, 20 центнер набша намаа, 15 центнер һоломо мехинһэ бэлэдхэгдэһэн байна.

Дурсагдагша отарын хонишод үбэлэй бэлшээрие зүбөөр хэрэглэжэ, адуулгые жэшээтэйгээр үнгэргэдэг юм. Хонидтоо үбһэ тэжээл нэмэжэ үгэхэдэ, тэдэнние зүбөөр эдеэлүүлдэг, саг соонь уһалдаг байна.

Ноябриин 13-һаа эхилжэ, хонидоо ороондо оруулаа. Хусануудынь барилдаа дунда ба дундаһаа дээшэ шадалтай.

Энэ жэлэй үбэлжэлгэ, түл абалгые нэгэшье гарзагүйгөөр үнгэргэхын түлөө дээрэхи отарын хонишод социалистическэ мүрысөөндэ эршэмтэйгээр оролсоод, уялгануудаа дүүргэхын түлөө шууд тэмсэжэ байна.

А. Крючков.

Советскэ Союз дотор

ФЗО-гэй һургуулинуудта ба ремесленнэ училищинуудта оролго

Сталино. Областиин городууд ба районуудта ФЗО-гэй һургуулинуудта ба ремесленнэ училищинуудта һурагшадые таталга эхилээ. Мэргэжэлтэй металлистнууд, шахтернууд, түмэрзамайхид болохые хүсэһэн хүбүүд, басагадһаа хэдэн зуугаад мэдүүлгэнүүд таталгын комиссида ороһон байна. № 8 Мариупольско ремесленнэ училищида 250 суулэ һууриин байхада 300 мэдүүлгэнүүд ороһон байха юм.

Энэ жэлдэ ФЗО-гэй һургуулинууд ба ремесленнэ училищинуудта бүгэдэ 15 мянган шэнэ һурагшад абтаха байна.

Тула. Областиин залуушуул ФЗО-гэй һургуулинууд ба ремесленнэ училищинуудта ехэ хүсэлэнтэйгээр һурахые хүсэжэ байна. Һайн дураар һурахые хүсэгшэдэй хэдэн зуугаад мэдүүлгэнүүд ороо.

Буу хэдэг заводой ремесленнэ училищида энэ жэлдэ 360 һурагшадые абахаар хараалагдаба. Түрүүшын 2 үдэрэй турша соо 182 хүн абтаад байна. Тэдэнэр бүгэдэ шахам үни урдаһаа хойшо бүү хэдэг дархашуулай үхибүүд болоно. Область соо 1 һарын туршада 2675 үхибүүд эдэ һургуулинуудта татагдаха байна.

* * *

Худэлмэришэд мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ

Сталино. Сталинай нэрэмжэтэ металлургическа заводой 1500 тухай худэлмэришэд энэ жэлдэ заводской һургуулинуудта, кружогуудта ба бригаданuудта һуралсажа, өөһэдынгөө мэргэжэлые дээшэлүүлбэ. Эдэнэй олонхинь хоер мэргэжэлые шудалһан байна.

Мастер Ленский гэгшэ 4 вальцовщигуудые һургажа гаргаа, 2 жэлэй турша соо блюмингын мэргэжэлтэ машинист болоһон, урдань колхозница байһан Золозная гэгшэ 5 залуу худэлмэришэдые орео оньһото механизмуудые жолоодолго һургаһан байна. Мүнөө заводой нилээд олон худэлмэришэд эрхим металлургудай худэлмэрин дүршэлые шудалха стахановска һургуулинуудта һуралсанад.

Тракторна шэнэ сеялкэ

Пенза. Правительственнэ комиссхадаа «Сельмаш» гэжэ Каменска заводой гаргаһан 24 рядтай тракторна сеялкын маягые үйлэдбэридэ абаба. Энэ сеялкэ болбол худөө ажахын машино-бүтээлгын бүхэсоюзна институтай конструкци юм, тэдэ энэнь ногоо тариха ябадалда ашаглажа болохо тула бусад системэнүүдэй сеялкэнүүдһээ илгардаг байна. Урдань манай орондо тиимэ сеялкэнүүд бүтээн гарагдадаггүй байгаа.

Энэ жэлэй эсэс хүртэр тиимэ 20 сеялкэнүүд бүтээн гаргагдаха юм. Тиимэ сеялкэнүүдые олдорхонь бүтээн гаргалга 1947 ондоо эхилхэ байна. (ТАСС).

Кооперативна худалдаа-наймаанай хүгжэлтэ

Харьков. Областиин 20 районно түргэндэ ба 46 тосхонуудаар шэнэ магазинууд, лавкануд ба ларегууд нээгдэжэ байна. Харьковта мяхаколбасна үйлэдбэрилгэ эмхидхэгдэжэ ба жэмсэй архинуудые гаргаха завод үргэдхэгдэжэ байна. Чугуевска районой Малиновска сельпо болбол виноградай эшээр юмһэ үйлэдбэрилжэ ба мүн тэрэшэлэн оедолой предприятинуудые үргэдхэжэ байна. Краснокутскда шабараар юумэ үйлэдбэрилгэ шэнээр эмхидхэгдэбэ.

* * *

Рязань. Облпотребсоюз болбол 8 шэнэ магазинуудые, хэдэ-хэдэн ларегууды ба палатканууды нээхэнь. Тэдэнь мяха-һунэй продуктнуудые, хартаабха, овощь ба ажаүйлэдбэрин эд бараанай зүйлнүүдые худалдаха болоно. (ТАСС).

Украинын шэнэ текстильнэ предприятинууд

Киев. «Текстильстрой» трест болбол Украинын текстильнэ предприятинуудай барилга ба һэргээн бодхоолгые үргэнөөр ябуулжа байна. Ворошиловградска сэмбын фабрикын түрүүшын ээлжэ ашаглалгада үгтэбэ.

Заводой управлениин байшан ба байрын гэрнүүд баригданхай. Луганка голые хундэлэн хүүргэ тэбигдээ. Электростанциин үндэрвольтна линии заһабарилагдаба. Мүнөө түрүүшын хэдэн мянган метр сэмбэ үйлэдбэрилжэ гаргагдаад байна.

Һэргээн бодхоогдожо байгаа Сумска сэмбын фабрикада 1080 үзэгүүд, 22 ткацка станогууд заһабарилагдаһан ба ашаглалгада үгтэһэн байна. Аппаратно-зэрэлгын бэлэдхэлэй ткацка цехүүд ба электростанци бүримөөн һэргээн бодхоогдоо.

Тус фабрика 20 мянган гаран метр сэмбэ нэхэжэ гаргаад байна.

Молдавиин гуталай ба арһанай ажаүйлэдбэрине һэргээн бодхоолго

Кишинев. Молдавида хүнгэн ажаүйлэдбэрин предприятинууд һэргээн хүгжөөгдэжэ байна. Кишинёвта гуталай шэнэ фабрикын барилга дүүргэгдэбэ. Тус предприяти шэнэ техникээр түхеэрэгдэнхэй. Үйлэдбэрин бүхы процессынь механизировалагдажа байна. Шэнэ табанжэлэй эсэстэ тус фабрика жэлдэ 1 миллион пар гутал үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо юм. Кишинёвой заха таладань томохон арһанай заводой барилга дүүргэгдэжэ байна. Энэ шэнэ завод ерэхэ жэлдэ 10 миллион дүрбэлжэн дециметр хром үйлэдбэрилхэ болоно. (ТАСС).

Киргизиин колхозуудай олзын хүгжэлтэ

Фрунзе. Дайнай хойнохи үедэ Киргизиин колхозуудай хүгжэлтэйн фондынууд нилээд үргэдбэ. Энэ оной миил 10 һарын турша соо хүдөө ажахын банкда колхозуудай худэлхэгүй фондуудай счедто 36 миллион шахуу түхэриг оруулагдаба.

Тиихын хамта тус банк болбол колхозуудай мал абахын тула 19 миллион шахуу түхэриг, шэнэ барилгада—10 миллион түхэриг ба худөө ажахын машинануудые ба бусад нинтын хэрэгсэлнүүдые абахын тула 25 миллионһоо дээшэ түхэриг колхозуудта үгэһэн байна. Чуйска районой худөө ажахын 3 артельнүүд колхоз хоорондын электростанциин барилгада энэ жэлдэ оробо. Тус барилгада 132 мянган түхэриг һомологдобон байна. (ТАСС).

ФЗО-гэй һургуулинуудта, ремесленнэ ба түмэрзамай училищинуудта таталга

Ажалай резервнүүдэй һургуулинууд ба училищинуудта таталга орон дотор амжалтатайгаар үнгэргэгдэжэ байна. Түрүүшын гурбан үдэрэй турша соо хүсэлэнтэй мэдээгээр 23 мянга гаран хүн татагдаад байна. Хэдэн мянган һайн дураар татагдагшад, ремесленнэ ба түмэрзамай училищинуудта ба ФЗО-гэй һургуулинуудта шууд хандажа, һургуулида абахые гуйна.

Иваново областиин ФЗО-гэй һургуулинуудта 2150 хүн татагдаха ёһотой байһан аад, мүнөө 2021 хүн татагдаад абтаад байна. Мүн ремесленнэ ба түмэрзамай училищинуудта 550 хүн татагдаха байһанаад, 436 хүн абтаад байна. Воронежско областьдо ремесленнэ ба түмэрзамай училищинууд абалга дүүрээ. Тэндэ 800 хүн абтанхай. Мүнөө дээрээ ФЗО-гэй һургуулинуудта 300 хүн абтаад байна, 18 эшье һайн дураар оролго хүсэһэн 2 мянга гаран хүнүүд мэдүүлгэ үгөөд байха юм.

Украинска ССР-тэ 2 үдэрэй турша соо ФЗО-гэй һургуулинуудта 3351 хүн, ремесленнэ ба түмэрзамай училищинуудта 3369 хүнүүд абтаад байна.

(ТАСС).

Партийна ажабайдал

Колхозно Уставые нарин нягтаар сахиха

(Түнхэнэй аймагай XXI партийна конференциһээ)

Түнхэнэй аймагай XXI партийна конференци һаяхан үнгэрбэ. ВКП(б)-гэй айкомой тоосоото үе соо хэһэн хүдэлмэри тухай тоосоото элидхэл ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Б. Г. Москалев хэһэн байна.

Түнхэн нютагай үргэн сагаан гол тала эртэ урданһаа хойшо баян гэжэ суутай һэн. Энэ гол талада бэлшэдэг адуу малынь тобир тарганаар үдэжэ байдаг бэлэй. Үдэжэ байһан адуу малда үндэр баян үбһэ тэжээлээр хангажа, ажахынгаа гол һалбари болохо мал ажалые улам саашань хүгжөөхэ талаар аймагай колхозно таряашад ехэхэн хүдэлмэри хэһэн байха юм.

Гэбэшье, аймаг дотор һүүлэй жэлнүүдтэ адуу малай тоо толгой олошороогүй, харин үсөөрһэн байгаа. Зарим нэгэн колхозуудта адуу малай гээлтэ хоролтодо орохо ябадал 15-16 процент хүртэр ургаһан байна.

Иимэ гээгдэнги байдалда юундэ орооб гэхэдэ, тэндэхи олонхи колхозуудай адуу малдаа үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэдэггүй, ехэ малай олоор һубайрдаг, малдаа вээн бусаар хандадаг дээрэһээ болоно. Хүдөө ажалай артелиин сталинска Уставые бүдүүлиггээр эбдэжэ, колхозой нангин зөөрие ниитэ тиишэнь урилтэ хоролтодо оруулһан дээрэһээ хэдэ мянгаад үхэр мал хороһон байшоо.

Гадна, һүүлэй жэлнүүдэй туршада малажалай ашаг шэмэ ябалга ехээр бага болоһон байна. Тодорхойлон хэлэбэл, һү һааха түсэб арайхан гэжэ 58 процент дүүргэгдэһэн байгаа. Мүн үүлтэртэ малнуудые үсхэбэрилхэ түсэб гүйсэдхэгдэнэгүй. Үүлтэртэ гахайнууд огто үгы болошоо.

Агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые хэрэгсээдэггүй, тэрэнние хазагайруулдаг дээрэһээнь үнэтэй баян ургаса абаха ябадал түйлагданагүй. Гүрэндэ уялгата ёһоор малажалай продуктнуудые тушааха түсэб арайхан гэжэ 60—70 процент дүүргэгдэһэн байха юм.

Аймагай олонхи колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэһэн баримтанууд үсөөн бэшэ үзэгдэнэ. Теэд, аймагай зарим хүтэлбэрилэгшэд эдэ ушарнуудые дары усадхахын оронда, харин өөһэдөө колхозой зөөрие һонгоргүйгөөр абажа байһан юм. Партиин айкомой секретарь байһан Башкуев, АЗО-е даагша байһан Малакшанов хоёр колхозой зөөрие арга мэхээр абаад, хоюулаа наймаа хэжэ ябадаг байгаа. Теэд, Башкуев хадаа мүнөө хүртэр хуулиин хатуу хэмжээндэ оруулагдангүй, зоргондоо ябажа байһаар.

Нютагай ажаүйлэдбэриин ба худалдаа-наймаанай эмхи зургаанууд ехэхэн гээгдэлтэй байна. Тэдэнэр һараһаа һара бури, кварталһаа квартал бури үйлэдбэриингөө түсэбые дүүргэнэгүй. Гадна, нютагай ажаүйлэдбэриин предприятинуудай гаргадаг продукцинууд муу шанартай байхаһаа гадна, үнэ сэнгынь үшөөл үндэр байһаар.

Эдэ бүхы дутуу дунданuудые өөрынгөө элидхэл соо нүхэр Москалев шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлэй үндэһэ һуури дээрэ эли тодоор харуулһан байгаа.

Элидхэл тушаа 25 хүн үгэ хэлэбэ. Үгэ хэлэгшэд хадаа партиин айкомой хүдэлмэриин хангалтагүй байһаниие эрид шууд шүүмжэлбэд.

АЗО-гэй главна агроном нүхэр Мухин үгэ хэлэхэ зуураа, малажалые болон таряанажалые ВКП(б)-гэй айкомой ёһо тэлыгээр ударидаг байһыень шүүмжэлбэ. Айком хадаа заримдаа агрономическа ёһо гуримда таарахагүй заабаринуудые колхозуудта үгэдэг, малажал ба тарянажалай мэргэжэлтэдые томилходоо АЗО ба АЖО-тэй зүбшэдэггүй, тэдэнэй хабаадалгагүйгөөр зарим асуудалнуудые шиидхэдэг тухай хэлэбэ.

ВКП(б)-гэй айкомой пропаганда ба агитациин таһаг (даагшань нүхэр Васильев), мүн партийна кабинедэй тон һулаар хүдэлмэрилдэг тухай делегат нүхэр Юрьева шүүмжэлбэ. Нүхэр Юрьева хадаа партийна эхин организациин секретаряар һаяхан һунгагдаһан байгаа. Теэд, энэ залуу секретарьта бодото туһаламжа ВКП(б)-гэй айком тон багаар үгэһэн байна.

—Нютагай ажаүйлэдбэриин предприятинуудые айкомой хүтэлбэрилэгшэд даншье һулаар ударидана. Промкомбинат, эдеэ хоолой комбинат гэхэ мэтын предприятинуудаар партиин айкомой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд ябадаггүй, харин гансахан саарһан захиралтаар хүтэлбэри үгэдэг заншалтай,—гэжэ делегат Ситина хэлэнэ.

Делегат Жамбалов үгэ хэлэхэ зуураа, «Колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэһэн ябадалнуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолой һулаар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай баримтануудые тодорхойгоор хөөрэбэ.

Аймагай партийна организацида партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэриин тон һулаар табигдаһан тухай делегат нүхэр Пушкарев өөрынгөө үгэ соо тэмдэглэбэ.

—Хэдэн олон колхозуудай клубууд ба уншалгын байшангууд хаалгатай байна. Тэдэнэй хүдэлмэриие һайжаруулха тухай ВКП(б)-гэй айкомой зүгһөө эрид хэмжээнүүд абтанагүй,—гэжэ хэлээд нүхэр Пушкарев үгэеэ дүүргэнэ.

Советскэ Союзай Герой, партийна конференциин делегат нүхэр Жамбал Тулаев үгэ хэлэхэдээ, аймагай колхозуудай үбһэ тэжээл хангалтагүйгөөр бэлэдхэжэ байһан, адуу малай олоор үхэһэн, һубайрһан ушарнууд тухай тогтобо. Мүн ВКП(б)-гэй айкомой зүгһөө эхин парторганизацинуудта тон хангалтагүй туһаламжа үзүүлдэг тухай тодоор хэлэһэн байха юм.

ВКП(б)-гэй Обкомой бюрогой член нүхэр Г. А. Цыденова аймагай колхозуудай ажахын гол һалбари болохо малажалай һүүлэй хоёр жэлэй турша соо тон хангалтагүйгөөр хүгжэһэнэй шалтагаануудые элирүүлэн хэлээд, аймагай партийна организациин саашанхи гол зорилгонуудые тодорхойлон зааба.

Тус конференци хадаа ВКП(б)-гэй айкомой тоосоото үе соо хэһэн хүдэлмэриие хангалтагүй гэжэ тоолоод, элирүүлэгдэһэн дутуу дунданuудые эрид усадхаха зорилготойгоор дэлгэрэнгы шиидхэбэри баталан абаба.

Конференци болбол тэндэ хабаадалсаһан делегадуудай эдибхитэй хабаадалсалгатайгаар үнгэрөө. Конференциин хүдэлмэрилжэ байха үедэ хэдэн дахин ханын газетэнүүд хурса шүүмжэлэлгэтэйгээр гаргагдаһан байна.

Конференциин һүүлээр ВКП(б)-гэй айкомой шэнэ составай пленум боложо, айкомой бюрое һунгаба. Партиин айкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр Москалев, хоёрдохи секретаряар нүхэр Федоров ба кадрнуудые эрхилхэ секретаряар нүхэр Цыденова гэгшэд һунгагдаба.

Д. Дугаров.

Хүдэлмэреэ һайжаруулхые эригдэнэ

Сэлэнгын лесозаводой дэргэдэхи партийна эхин организаци, тэрэнэй секретарь нүхэр Насонов болбол коллективэйнгээ членүүдэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, тэдэнние политическээр хүмүүжүүлхэ тушаа тон бага хүдэлмэри хэнэ.

Хүдэлмэришэдтэ зорюулагдажа лекци, элидхэл хэгдэнэгүй.

Парторганизациин агитаторнуудтай семинар ба зүблөөнүүд үнгэргэгдэдэггүй байха юм. Хүдэлмэришэдэй дунда социалистическэ мүрысөөн һулаар дэлгэрүүлэгдэһэн болобошье, тэрэнэй дүүргэлтые шалгаха түрүүшүүлэй дуй дүршэлые олоной дунда дэлгэрүүлэн нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри оройдоошье ябуулагданагүй.

Модо бэлэдхэлэй талаар тус завод гээгдэжэ ябана. Модо бэлэдхэхэ 9 һарын түсэб арайхан гэжэ 42 процент, модо шэрэлгые—75 процент, шпал хюрөөдэлгые—62 процент дүүргээд байна.

Гадна, бүхы юумэеэ гамтайгаар гаргашалха тушаа тус заводой партийна эхин организаци тэрэнэй коммунистнуудай ямаршье тэмсэл хэдэггүй дээрэһээ үнгэрэгшэ гурбан квартал соо 128 мянган түхэриг гүрэнэй мүнгэн хии гаргашалагдаба.

Партийна эхин организаци, тэрэнэй секретарь нүхэр Насонов болбол өөрынгөө хүдэлмэриие һайжаруулха, заводоо гээгдэнги байдалһаа гаргаха ёһотой. Тус парторганизацида ВКП(б)-гэй Прибайкальска айкомой туһаламжа хэрэгтэй байна.

К. Сальский.

ВКП(б)-гэй Устав тухай хөөрэлдөөнүүд)*

6. ВКП(б) ямараар байгуулагданхайб

Орео ямаршье организм хадаа тоо томшоггүй олон юрын организмуудһаа бүридэнхэй байдаг, тэрэшэлэн манай парти хадаа хэдэн олон организацинуудһаа бүридэнхэй; тэдэнэй ажал-ябуулгань нэгэ ниитэ үг зорилгодо хандуулагдаһан байха ёһотой, тэдэнэр хадаа ниитэлинитэй байха, нэгэ түсэбэй ёһоор ажал-ябуулгаяа хэхэ зэргэтэй. Энээнгүй һаа парти болбол түрүү отряд, ажалшадай вождь ба хүтэлбэрилэгшэ байһан үүргэеэ дүүргэжэ шадахагүй бэлэй.

Бүхы партийна организацинуудай нэгэдэмэл ябуулгань хайшан гээд бэелүүлэгдэнэб? Юунэй ашаар хэдэн олон оргнизацинууд нэгэ централизованно ехэ организаци болонхойб? Эдэ асуудалнуудта харюусахын тулада, демократическа централизм гээшын юун байһыень тайлбарилжа үгэхэ шухала.

«Демократическа централизм хадаа партиин эмхидхэлэй байгуулалтын хүтэлбэрилхы принцип мүн» гэжэ ВКП(б)-гэй Устав дотор хэлэгдэнэ. Энэ юуб гэбэл ВКП(б) хадаа централизмын үндэһэ һуури дээрэ, мүн баһа демократизмын үндэһэ һуури дээрэ байгуулагданхай.

Большевистскэ партиин бэелүүлдэг централизм юуб гэбэл, партиин бүхы идейно-политическэ ба эмхидхэлэй хүдэлмэринь нэгэ центр байһан Центральна Комитедһээ зохёон байгуулагдана. Съезднүүдэй хоорондохи үедэ партиин бүхы хүдэлмэриие ВКП(б)-гэй ЦК хүтэлбэрилнэ. ЦК болбол манай партиин бүрин эрхэтэ хүтэлбэрилхы центр мүн; тэрэнэй тогтоолнуудынь партиин бүхы членүүд ба партийна организацинуудаар бэелүүлэгдэхэ уялгатай. ВКП(б)-гэй Центральна Комитет хадаа партийна хүсэнүүдые хубаарилан табина, центральна советскэ ба олониитын эмхинүүдэй хүдэлмэриие партийна группануудаар дамжуулан ударидана.

Мүн централизм юуб гэбэл парти дотор доодо органуудынь дээдэ органуудтаа нягта мэдэлтэй байдаг. Дээдэ органуудайнгаа тогтоолнуудые доодо органуудынь үгэ-дуугүй бэелүүлхэ уялгатай.

ВКП(б) хадаа бээе даанхай коммунистическа партинуудай федераци бэшэ, харин үндэһэ яһанай илгаагүй, бүхы советскэ ондоо нарадай хүдэлмэришэн ангиин түрүү хүнүүдые нягтаар жагсааһан, нэгэдэмэл, централизованно парти болгон союзна республиканuудай коммунистическэ партинуудые нэгэдүүлнэ. «РКП-гэй ба тэрэнэй хүтэлбэрилхы эмхи зургаануудай бүхы тогтоолнууд хадаа,—эмхидхэлэй асуудал тушаа партиин VIII съездын тогтоол дотор хэлэгдэнэ,—национальна составые хамаархагүй партиин бүхы хубинуудта заабол хамаадаха зэргэтэй» («Ленин ба Сталин партиин байгуулалта тухай» том II хуудаһан 713).

Партийна бэшэ организацинууд доторхи партийна группануудай болбол зохихо партийна органуудта мэдэлтэй байһаанда централизмын удхань тодорхойлогдоно: партийна организациин доороһоо эхилээд байгуулагдадаг юрын ёһо журамһаа гадна Устав болбол саг зуурын үедэ, мүн ондоо ажахын шиидхэхы участогуудһаа политотделнуудые байгуулха, тэрэшэлэн томо-томо баригданууд, заводуудта партийна органуудтай байха эрхые ВКП(б)-гэй ЦК-да олгоно. Партийна хатуу жаяг заршамые сахиха тухай Уставай заалтань централизмтай нягта холбоотой байна.

«Эмхидхэлэй юрэнхы ба партиин хэдэн олон асуудалнуудые шиидхэхэ аргые» тодорхойлон централизм болбол ВКП(б)-гэй бүхы Уставта нэбтэрэн дэлгэрэнхэй. (Ленин, том VI хуудаһан 189). Централизмын хүсөөр нютагай партийна хэдэн олон организацинууд хадаа ямаршье үедэ өөрынгөө зэргэнүүдые шэнэлхэн һайжаруулжа шадаха, партийна хүсэнүүдээ зүбөөр хубаарилан табижа шадаха, партиин тон шухала зорилгонуудые бэелүүлэлгэдэ талаараа эрсүүлжэ шадаха нэгэ централизованно ехэ организаци болонхой.

Манай партиин энэ ашаг шадабаринь түүхээр нэгэнтэ бэшэ шалгагданхай. Гражданска дайнай ба харийн гүрэнэй интервенциин үедэ манай партиин Центральна Комитедэй уряалаар, хэдэн мянгаад ба миллион хүнүүд, нэгэ хүн мэтэ Эхэ ороноо хамгаалха хэрэгтэ жагсан болоһон байна. Манай партиин гайхамшагта шанар шадабаринь тэрэнэй түйлай ехэ габьяатай ябадалынь амгалан тайбанай байгуулалтын жэлнүүдтэ нэгэнтэ бэшэ харагдаһан байгаа. Энэнь Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ тусгаар хүсэтэйгөөр тодорон гараа

Тиимэ болохолоороо, партиин хүтэлбэри ба байгуулалтадахи централизм хадаа—тэрэнэй эмхидхэлэй ба дайшалхы шадабаритай байһанай, хүдэлмэришэн ангиин аван гард, түрүү ба эмхитэй отряд байһан үүргэеэ дүүргэхэ гол нүхэсэл мүн.

«Ябуулгаа зүбөөр хэхэ ба олониитэ зониие түсэбэй ёһоор хүтэлбэрилхын тулада,—«ВКП(б)-гэй историин хураангыш курс» дотор хэлэгдэнэ,—парти болбол ниитэ Уставтай, партийна ниитэ жаяг заршамтай, хүтэлбэрилхы ниитэ орган болохо партиин съезд, теэд съезднүүдэй хоорондохи үедэ партиин ЦК түрүүтэй, үсөөниинь—олонхидоо, тус тус организацинуудынь—центртээ, доодо организацинуудынь—дээдэ организацинуудтаа мэдэлтэй **централизмын** эхи һуури дээрэ эмхидхэһэн байха ёһотой. Хүдэлмэришэн ангиин парти иимэ ушарбайдалтай байгаагүй һаа, бодото парти байжа шадахагүй, ангиие хүтэлбэрилхэ зорилгонуудаа дүүргэжэ шадахагүй».

Партиин член бүхэндэ централизмые сахиха гэдэг юуб гэбэл—энэ хадаа эгээн түрүүндэ партийна жаяг заршамые сахиха, өөрынгөө уялганuудта оюун мэдэрэлэй ёһоор хандаха, партиин тогтоолнуудые үгэ-хүүргүй, үнэн сэхээр дүүргэхэ гэһэн ушартай. Партийна хатуу жаяг заршамгүй байгаа һаань, дайшалхы нэгэдэмэл коллективэй член гээшэб гэжэ коммунист бүхэнэй мэдэрхэгүй байгаа һаань, централизм боложо шадахагүй гээшэ.

Манай партиин бэелүүлдэг централизм хадаа демократическа централизм гээшэ. Партиин бүхы хэрэг болбол сэхэ гү, али түлөөлэгшэдые дамжуулан, партиин бүхы членүүдээр ябуулагдадаг байна гэжэ Ленин хэлэһэн юм. Энэ юуб гэхэдэ, парти хадаа партийна ниитын эдибхиие дээшэнь үргэнэ, мүн нютагай организацинуудай үргэн үүсхэлые, тэрэшэлэн партиин ажабайдалда коммунистнуудай эдибхитэйгээр хабаадалсахые хараалһан демократизмые централизмтай зохилдуулан ябуулна.

ВКП(б)-гэй Устав болбол манай партиин дотоодын ажабайдалые зохилдуулан ябуулагша парти доторхи демократизмын принципүүдые дэлгэрэнгыгээр тодорхойлно. Энэ принципын удхань юуб гэхэдэ, хүтэлбэрилхы бүхы партийна органууд һунгагдадаг ба хэһэн ажал тухайгаа элидхэжэ байдаг байна. Партийна организаци Уставые тушаглан барижа, хэрбээ муу хүдэлмэрилээ һаань секретариие болон партийна бюрое һэльбэхэ эрхэтэй. Партиин членүүд хадаа съезднүүд, конференцинүүд, суглаанууд дээрэ партийна ямаршье хүтэлбэрилэгшые үргэнөөр шүүмжэлхэ эрхэтэй. Өөһэдынгөө һунгамал хүтэлбэрилхы органуудые партийна олониитэдэй шалгажа байдагыень энээндэ харагдан тодорхойлогдоно.

«Манай партиин Уставай эрилтын ёһоор, парти дотор демократическа централизмые нягтаар бэелүүлгэдэ,—нүхэр Сталин хэлээ һэн,—партийна органуудай заабол һунгагдаха ябадал, кандидадуудые дэбжүүлхэ ба болюулха эрхэ, нюуса голосовани, шүүмжэлхэ ба өөрыгөө шүүмжэлхэ эрхэ сулөө,—партийна олониитын зүгһөө партиин хүтэлбэрилэгшэдые хинан шалгалтые хүнгэдхэхын туладашье һаань, эдэ бүгэдэ ба энэ мэтын хэмжээ-ябуулгануудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ шухала» («Ленин ба Сталин партийна байгуулалта тухай», том II, хуудаһан 679).

Манай партиин бэелүүлдэг демократизм мүн баһа юуб гэбэл, нютагай асуудалнуудые шиидхэһэн шиидхэбэринүүдынь ниитэпартийна заабаринуудта харшабэшэ байдаг хадань, нютагай партийна организацинууд тус асуудалнуудые өөһэдөө шиидхэхэ бүрин эрхэтэй. Тиимэ болохолоороо, партийна организацинууд хадаа нютагуудта ниитэ зоной эдибхи ябуулгые хүгжөөхэ, өөрынгөө үүсхэлые гаргаха уялгатай. Партийна центрын заабаринуудай хэршье нарин нягта ба дэлгэрэнгы байбашье һаань, нютагуудтахи бүхы аргабайдалые уридшалан хараалжа шадагдахагүй, хүдэлмэридэ эгээл ехэ амжалтые ямар аргаар, ямар шадабаряар хангажа болохо байһыень эртээнһээ эли тодоор хараалжа шадагдахагүй гээшэ. Партиин доторой демократиин үндэһэ һуури дээрэ коммунистнуудай эдибхинь ургана, партийна организацинуудай хүдэлмэриин зайлашагүй, холодоо хэрэглэгдэдэг арга метод болохо шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлхэ ябадал дэлгэрнэ.

Коммунист бүхэндэ партиин доторой демократиие сахиха гэдэг юуб гэбэл—энэ хадаа өөрынгөө партийна организациин хүдэлмэридэ эдибхитэйгээр хабаадалсаха, партиин тогтоолнуудые зүбөөр ба эдибхитэйгээр бэелүүлэгшэ байха, партиин ажахын ба политическэ зорилгонуудые дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ өөрынгөө түрүү үүргые дүүргэшэлүүлхэ гэһэн ушар мүн болоно.

Тиимэ болохолоороо, манай партиин бэелүүлдэг централизм хадаа демократическа централизм гээшэ: централизм ба демократизм хоёр бэе бэедээ нэмэлтэ болон зохилдоно, энэ хоёр хамтадаа парти доторхи үндэр эмхидхэлые, нягта жагсаал ба булад хатуу жаяг заршамые партиин членүүдэй эдибхи ба үүсхэлтэй зохилдуулһан бата бэхи үндэһэ һуури болонхой.

ВКП(б)-гэй эмхидхэлэй байгуулалтын гол принцип болохо демократическа централизм хадаа дура зориг ба ябуулгын нэгэдэлые партида хангана, мүн большевистскэ партиин үмэнэ байһан түүхэтэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ партиин бүхы членүүдэй, тэрэнэй бүхы организацинуудай хүсэлые хандуулха арга-байдал партида олгоно.

Партиие үйлэдбэриин территориальна тэмдэгээр байгуулха ябадал хадаа демократическа централизмда ехэ нэмэлтэ болоно.

Өөрынгөө доодо звенодо парти болбол үйлэдбэриин тэмдэгэй ёһоор байгуулагдана, тайлбарилан хэлэбэл коммунистнууд болбол завод дээрээ, фабрикадаа, колхоздоо, эмхи зургаандаа гэхэ мэтээр өөһэдынгөө үйлэдбэриин байһан газартахи эхин парторганизацинуудта хамтаран нэгэдэнэ. Эхин парторганизацинуудай иимэ байгуулалта хадаа партиин зорилгонуудта эгээл харюусаха байна, юуб гэхэдэ, коммунистнуудые үйлэдбэриин тэмдэгэй ёһоор эхин организацинуудта нэгэдүүлэлгэ хадаа өөрынгөө хүсые зүбөөр хубаарилан табиха, олониитэ зонтой нягта холбоотой байха ба олониитэ зондо өөрынгөө нүлөөе бүхэжүүлхэ аргые партида олгоно.

Парти болбол район, область хизаар ба республикын территори дээрэ эхин организацинуудые нэгэдүүлһэн областиин, хизаарай, республиканска организацинуудтай байдаг. Энэ хадаа манай партиин байгуулалтадахи территориальна тэмдэг мүн.

II интернационалай социал-демократическа партинуудай байгуулалтань ондоо гээшэ: тэдэ хадаа һунгуулиин округуудтай зохилдуулан (улицанууд, кварталнууд гэхэ мэтэ) территориальна тэмдэгээр байгуулагдадаг юм. Тэмсэлэй гансахан лэ нюусабэшэ, парламентска формые мэдэрһэн реформистскэ партинуудайхидал адли, мүн социал демократическа партинуудай бүхы эмхидхэлэйнь байгуулалта хадаа нюусабэшэ парламентска ябуулгын зорилгонуудтай таарулдуулагдана. Манай партиин эмхидхэлэй байгуулалта болбол ниитэ зонтой барисаагаа бүхэжүүлхэ, гүрэнэй ба ажахын байгуулгые түсэбэй ёһоор, эмхитэйгээр хүтэлбэрилхэ зорилгонуудта харюусахаар табигданхай. Жэшээнь, территориальна партийна организацинуудай тоонь (районно, областной гэхэ мэтэ) ороной административно-территориальна хубаалгаритай гол түлэб тудадаг гээшэ.

Манай парти хадаа ударидагша парти гээшэ, тэрэ хадаа ажалшадай организацинуудай хүтэлбэрилхы хүсэниинь мүн. Ажахын ба культурна байгуулалтын, гүрэнэй хүдэлмэриин бүхы һалбаринуудай хүтэлбэриие һайнаар бэелүүлхын тулада партиин байгуулалта хадаа ороной административно-территориальна байгуулалтатай зохилдохо ёһотой.

Ороной административно-территориальна байгуулалтын хубилхада партийна организацинуудай тооншье хубилдаг байха юм. Мүнөө байгаа административна хубаарилга хадаа гэнтэ бии болохогүйнь мэдээжэ. Хаанта Росси дотор губернинүүд, уездүүд ба волостьнууд байһан байгаа. Энэ хубаари болбол советскэ республикын шэнэ экономическа ба политическэ шэнэ зорилгонуудта харюусажа шадахагүй байгаа. Административна хуушан хубаари хадаа орон дотор үнэхөөрөө бии болоод байһан экономическа районуудта таарахагүй байгаа. Ленин болбол хуушан хубаарилгые дундада зуунай крепостническэ—патриархальна хубаарилга гээшэ гэжэ тэмдэглэһэн юм. Тиимэ дээрэһээнь советскэ засаг болбол ороной административно-территориальна байгуулалта тушаа ехэ хубилалта хэжэ, район болгон хубаарилтые шэнээр үнгэргэһэн байна. Орон дотор үнэхөөрөө бии болоод байһан экономическа районуудтай зохилдуулан, районууд, округууд, областьнууд байгуулагдаһан байна.

Энэ хубилалтые үнгэргэлгэ ямар ехэ удхашанартай байһые партиин XVI съезд дээрэ хэлэһэн элидхэл соогоо нүхэр Сталин харуулһан байна.

«Бидэнэр хадаа хэрбээ район болгон хубаарилгые үнгэргөөгүй һаа, хүдөө ажахые шэнэдхэн һайжаруулха ба колхозно хүдэлөөн хүгжөөхэ тушаа түйлай ехэ хүдэлмэриие дэбжүүлжэ шадахагүй байһандамнай һэжэг түрэжэ болохогүй. Волостьнуудые үргэдхэжэ, тэдэнэрые район болголго, губернинүүдые усадхажа, тэдэнэрые тон бэшэ единицэнүүд (округууд) болголго, эсэстэ ЦК-гэй сэхэ түлэб пунктнууд болохо областьнуудые байгуулалга,—район болгон хубаарилгын ниитэ ушар иимэ байна. Район болгон хубаарилгын үг зорилго юуб гэбэл,—хүдөө ажахын тэрэнэй дэбжэлтын, тэрэнэй реконструкциин шухала асуудалнуудые саг соонь шиидхэхын тулада партийна советскэ ба ажахын-кооперативна аппарадые районуудта ба тосхондо дүтэлүүлхэ гэһэн ушартай. Энээн тушаа... район болгон хубаарилга хадаа манай бүхы байгуулалтада түйлай ехэ туһа хүргөө».

Хожомоо, аймагууд ба областьнуудай хоёрой хоорондо хэрэггүй хаалта байһан округууд усадхагдаһан байгаа, тиин сүлөөрһэн округай хүдэлмэрилэгшэдһөө районно организацинууд бэхижүүлэгдэһэн юм. Район болгон хубаарилга энээгээр гол түлэб дүүрэһэн юм. Харин социалистическэ экономикын дэбжэлтэ ургалтатай хамта парти ба правительство болбол экономикотой зохилдуулан, административно-территориальна хубаарилгые һайжаруулһан байна. Энэ хэмжээ-ябуулга холодоо үргэлжэлһээр. Гансахан 1943 онһоо 1945 он хүртэр 25 шэнэ областьнууд, хүдөөгэй 187 районууд ба городой 64 районууд байгуулагдаа.

Партиин байгуулалтын территориально-үйлэдбэриин тэмдэгһээ ламжалан шарамдан партиин организациин доро дурсагдагша схемэ ВКП(б)-гэй Уставаар тогтоогдонхой гэбэл:

Бүхыдөө партида—Бүхэсоюзна съезд, ВКП(б)-гэй ЦК, Бүхэсоюзна конференци;

Область, хизаар, Союзна республика дотор—областной, хизаарай конференцинүүд, Союзна республиканuудай компартинуудай съезднүүд, обкомууд хизкомууд. Союзна республиканuудай компартинуудай ЦК;

Округ дотор—окружной конференцинүүд, окружкомууд;

Городто, райондо—городской, районно конференцинүүд, городской районно комитедүүд;

Предприяти, тосхон, колхоз, МТС, Улаан Арми ба флодой частьнуудта, эмхи-зургаануудта эхин партийна организацинуудай хамтын суглаанууд, конференцинүүд, эхин парторганизацинуудай бюро.

Партиин бүхы организацинууд заабол хэндэ мэдэлтэй байдаг гэбэл: доодо организацинуудынь дээдэ организацинуудтаа мэдэлтэй байдаг гээшэ. ВКП(б)-гэй Устав дотор хэлэгдэһэнэй ёһоор, ямар нэгэн районие хангажа байһан партийна организаци хадаа тус районой зарим хубиие хангажа байһан бүхы партийна организацинууд тушаа дээдэ организаци гэжэ тоологдоно, тэрэшэлэн хүдэлмэриин бүхы һалбариие хангажа байһан партийна организаци (жэшээнь СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Главна политическэ управлени) хадаа хүдэлмэриин тус һалбариин зарим хубиие хангажа байһан бүхы партийна организацинууд тушаа дээдэ организаци гэжэ тоологдоно.

Мүнөө үедэ ВКП(б) болбол союзна республиканuудай 15 парторганизаци, хизаарай—6, областной—154 окружной—11, городской—489, городской районно—514, хүдөөгэй районно—4238 парторганизаци ба 250 мянгаһаа дээшэ эхин партийна организацинуудые нэгэдүүлэнхэй.

Нютагай энэ олон партийна организацинууд хадаа бүхы коммунистнуудай хүдэлмэриие нэгэ үг зорилгодо хандуулха ба манай ороной бүхы ажабайдалда өөрынгөө хүтэлбэрилхы үүргые бэелүүлхэ арга-боломжые партида хангадаг байна.

Л. Слепов.

(«Правда» сентябрийн 26.)

*) «Б.-М. үнэнэй» 181, 191, 194, 208, 218-дахи номернуудта.

АССР-эй МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДТЭ

...икын МТС-үүдтэ трактор ба хүдөө ажалай машинануудай заһабарилгын ябаса тухай

...ССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол республикын машинно-... станцинуудаар трактор ... ажалай машина зэмсэгүү-... заһабарилгын тон хангалтагүй-... ...уулагдажа байһые тэмдэглэ-... трактор ба хүдөө ажалай маши-... ...ые заһабарилха октябриин ... республикын МТС-үүд та-...һан байна. Түсэбэй ёһоор ... соо 82 трактор заһабарилаг-...һан аад, миил 13 трактор ...илагдаһан гү, али 15,3 про-... болоһон байха юм. 170 хүдөө ... машинануудай орондо, миил ... машина заһабарилагдаа.

...ubликын МТС-үүд трактор ...илгые ноябрь соошье шан-... квартальна түсэбые таһал-... аюулда хүргэжэ байна гэжэ ...ССР-эй Министрнүүдэй Со-... тэмдэглэнэ.

...тор ба хүдөө ажалай машина-... заһабарилгын иимэ тэсэшэ-... удааржа байһан ябадал юун ... болооб гэхэдэ, заһабарил-... хүдэлмэриие МТС-үүдэй ...орнуудэй бодотоор эмхид-..., энэ шухала ябуул-... өөрөө бүтэхэ хэрэгтэ ...ан дээрэһээ болобо. ...ССР-эй газартаряалангай Ми-...ство болбол трактор ба хүдөө ... машинануудай заһабарилгые ...дай муугаар ябуулжа бай-... ...амгайгаар тэсэһэн, заһабарил-... ...хитэйгээр үнгэргэхэ тухай ...нүүдые абаагүй, трактор ба ... ажалай машинануудай заһа-...ын түсэбые дүүргээгүй бай-... МТС-үүдэй директорнүүдһээ ...эрилтэ хээгүй байшоо.

...тор ба хүдөө ажалай машина ...үүдэй заһабарилгада тохеол-... энэ мэтын баримтануудые ...лхэ зуураа, БМАССР-эй Ми-...үүдэй Совет болбол аймгүй-...ууд болбол заһабарилгын ...эриие эмхидхэхэ хэрэгтэ ха-... ...агүйгөөр хандаад. МТС-үүдэй ...орнуудһээ байгуулагдаһан ... саг соонь дүүргүүлхэ ...хэпэгүй гэжэ тэмдэглэбэ.

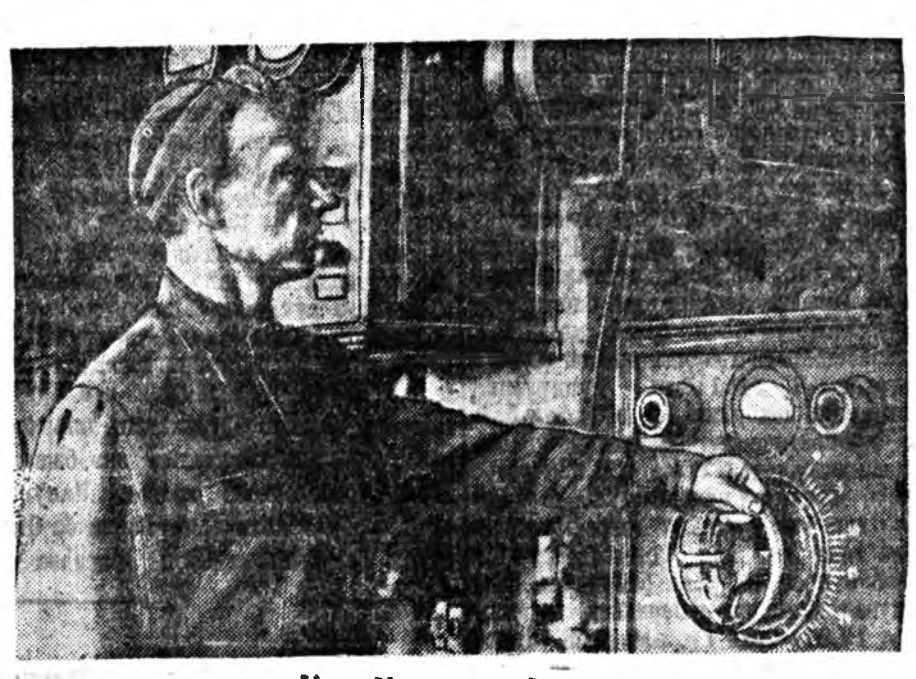
...э зуураа, БМАССР-эй Ми-...үүдэй Совет болбол трактор ... ажалай машинануудай ...рилгые үндэһөөрынь һайжа-..., тэрэ шухала хэмжээ-ябуул-...гые МТС бүхэнэй байгуулагдаһан болзор соо дүүргэхэ ябадал хангахыень БМАССР-эй Газартаряалангай Министр нүхэр Дубровскийдо дурадхаба. Тэрээнтэй хамта, БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол трактор ба хүдөө ажалай машинануудай заһабарилгын шанарай хойноһоо саг үргэлжын шалгалта хэжэ, машинануудые муугаар заһабарилһан гэмтэ хүнүүдые шанга харюусалгада хабаадуулха, заһабарилгын түсэбые байгуулагдаһан болзор соо дүүргээгүй байһан МТС-үүдэй директорнүүдые шангаар харюусуулха ябадалнуудта түсгаар анхаралаа табяа. Мүн БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол трактористнуудтай колхозуудай хэхэ тоосоое байгша оной декабриин 20 хүртэр дүүргүүлхэ хэмжээнүүдые МТС бүхэнөөр хараалха түсхай пунктые тогтоол соогоо бэшэһэн байна.

Мүн БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол трактор ба хүдөө ажалай машинануудай заһабарилгын түсэбэй дүүргэлтые сэхэ харюусаха байнат гэжэ аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэнэртэ дурадхаба. Заһабарилга дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан трактористнуудай байдалые һайжаруулха талаар бүхы хэмжээнүүдые абаха ба 10 хоногой болзор соо МТС бүхэнөөр трактористнуудай байдалые шалгаха, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдые культбоигада, кино ба литературна номуудаар хангаха ябадал аймгүйсэдкомуудта даалгагдаа.

Мүн трактор машинануудта хэрэглэгдэхэ запасной частьнуудые ажаүйлэдбэриин предприятинуудай түргэн бүтээхэ хэмжээнүүд хараалагдаба.

Трактор машинануудай заһабарилга дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан трактористнууд ба бусадые ниитын элеэ хоол. ад товараар хангаха ябадалые байгша оной декабриин 1 хүртэр бэелүүлхыень Бурмонкоопсоюзай түрүүлэгшэ нүхэр Доржиевые уялгалаа.

Мүн БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол байгша оной IV кварталай соо трактор ба хүдөө ажалай машинануудые заһабарилха түсэб баталаа.

Улан-Удын шэлэй завод

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Фурко» гэжэ машина дээрэ хүдэлмэрилдэг мастер нүхэр Барышников Б. И. гэгшэ. Тэрэнэй халаан соо үдэр бури нормооро 2.190-метрын орондо 2.500 квадратна метр шэл хэгдэдэг.

И. Красавцевай фото.

СТАХАНОВСКА ВАХТАДА

Улан-Удын мебельнэ фабрикынхид октябриингаа түсэбые 129 процент дүүргэжэ, республиканска „Хүндэлэлэй Доскада" бэшэгдэһэн юм. Мүнөө тэдэнэр октябрьда түйлаһан амжалтаяа энэ һарада абидхахын тулада улам эршэмтэйгээр ба үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна.

Элдэб деталинуудые уран гоёор бүтээдэг эрхим токарь М. Борисова ноябриин хахалай даалгабариие 185 процент дүүргээ. Мүн нүхэр Кушнарева гэгшэ Сталинска Конституциин һайндэрэй хүндэлэлдэ стахановска вахтада жагсажа, үдэр соо 2—2,5 нормо үгэбэ.

Станочно цехын стахановецууд Тихонова ба Варфоломеева гэгшэд эрхим шанартай мебельнүүдые олоор бүтээхын түлөө эршэмтэйгээр хүдэлмэрилнэ.

Гурбан миллион түхэригэй олзо

Улан-Удын халхеэ-холбооной городской контора болбол халхеэ-холбооной 19 һалбаринуудые нэвтэрүүлэн хангадаг байна. Конторын таһагуул ба һалбаринуудай олохы хүдэлмэрилэгшэд өөһэд хоорондоо мүрысэнэ. Халхеэ-холбооной конторынхид болбол ВКП(б)-гэй горкомой ба горисполкомой дамжуулгын Улаан тугые 4 һара соо алдангүй барижа байна.

Халхеэ-холбооныхид ... болбол Сталинска Конституциин үдэр хүртэр жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид гүйсэдхэхын түлөө тэмсэжэ байнад. Октябриингаа түсэбые 116,6 процент дүүргээд, мүн ноябриин 22-то жэлэйнгээ түсэбэй 95 процентые гүйсэдхөө.

Тус контора болбол арбан һара хахад соо гүйсэдлөө 3 миллион 40 мянган түхэригэй олзо үгэбэ.

А. Тарский.

Загаһашадай эрхим бригаданууд киножурналда буулгагдаба

Кабанскын загаһашад эршэтэ халуун ажалаараа элбэг баян загаһа Сэлэнгэ мүрэнһөө барижа, Түрэлдөө угаа ехэ продукт үгэнэ. „Красный партизан" ба Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай хамтарһан бригада Алуун Арипилов гэгшын хүтэлбэреэр хүдэлмэрилдэг. Тус бригада 240 центнер загаһа барижа, жэлэйнгээ түсэб 160 процент гүйсэдхөө.

Һаяхан Иркутска кинохроникын оператор О. Зекки гэгшэ „Восточная Сибирь" гэжэ киножурналай ээлжээтэ номерто гаргагдахаар тус бригадые киножурналда буулгаба. Тэрэшэлэн „Байкалрыбтрестын" архилагшэ нүхэр Коряго, Сэлэнгэ мүрэн дээрэ загаһа барилгын үе, загаһаай баян олзо ба бусад зүйлнүүд киножурналда буулгагдаа. Гадна, кино харагшад нүхэд Суворовой, Андроновой эрхим бригаданаудые хараха байна.

* * *

Сентябрь һарын хүдэлмэриин дүнгөөр, СССР-эй үнгэтэ металлургиин Министерствын предприятинууд хоорондын социалистическа мүрысөөндэ илажа гараһан Зэдын комбинат СССР-эй Министрнүүдэй Советэй дамжуулгын Улаан туг ба нэгэдэхи шан абаха болоһон байна.

Тус комбинадай бурильщик Сайбель ба бусад түрүү хүнүүд киножурналда харуулагдахань.

ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛЫЕ ЗҮБӨӨР ГАРГАШАЛХА

Адуу малые үбэлэй байдалда харууһалха гээшэ тон харюусалгатай хэрэг мүн. Юундэб гэхэдэ колхозуудай малажалай жэл й пүбгүүд ехэнхидээ малай үбэлжэлгэ дээрэһээ, гараха байна. Малаа садхалан дулаанаар үбэлжүүлхэ ябадал шэнэ түлпүүдые олоор абаха, бүхы һүрэг малаа тобир тарганаар ондо оруулха ба тэдэнэй ашаг шэмыень эрил дээшэлүүлхэ зорилго шиидхэдэг гээшэ. Үбэлэй үелэ малаа муугаар харууһалха ба үбһэ тэжээлээр дутааха—энэ мэтэ хадаа малажалые үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб таһалдуулха тухайда хүргэхэ байна.

Малай үбэлжэлые амжалтатайгаар үнгэргэхын тулада доора хараалагдаһан хэмжээнүүдые бэелүүлхэ гэбэл: малаа үбһэ тэжээлээр дүүрэн хангаха: бүхы үбһэ тэжээлээ арбилжа, зохидоор гаргашалха; малаа зүбөөр эдеэлүүлхэ; малай байрануудые саг болзор соонь заһабарилха, дулаалха, малажалай мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлэдхэхэ гэхэ мэтэ.

1946—1947 онуудай малай үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэхэ хэрэгтэ үбһэ тэжээл шиидхэхы үүргэтэй байна. Теэд, республикын олохон колхозууд мүнөө жэлэй үбэлжэлгын үе соо малаа тэжээхэ будүүн тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй байшоо. Гэбэшье, һүрэг малаа колхоз бүхэн садхаланаар ондо оруулха уялгатай.

Бэлэдхэһэн тэжээлээ зүбөөр бүридхэхэ, һайнаар хадагалха, арбилха гээшэ республикын колхозуудай гол шухала зорилго болоно. Гэбэшье, энэ зорилгоео колхоз бүхэн бодотоор бэелүүлжэ, шадаагүй байһаар. Жэшээлхэдэ, Заиграйн аймагай Ворошиловой нэрэмжэтэ колхоз үбһэ хуряалгаяа сентябриин эхеэр дүүргэһэн болобошье, бэлэдхэһэн үбһэнэйнгөө ехэнхиень октябрь гарта хуряажа шадаагүй, харуулгүй орхиһон дээрэһээ һүринүүдээ түмэрзамай станциин хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай малда эдюулжэ ехээр хорооһон байха юм. Гадна, хэдэн һүри үбһэнүүдынь хэмжэгдээгүй ба оршодо оруулагдаагүй байшоо.

Иволгын аймагай „Улаан Оронго" гэжэ колхоздо үбһэ тэжээл зүбөөр бүридхэхэ, һайнаар хадагалха ба колхозой правленеэр томилогдоһон түсхай харюусалгата нюурта тушаажа үгэхэ хэмжээн мүнөө хүртэр абтаагүй байна. Тус колхоз үбһөө муугаар нюруулһан дээрэһээ 10 һүри үбһэ ехээр норгожо гутааһан байха юм. Мүн Сэлэнгын аймагай колхозууд үбһэ тэжээл багаар абаһан байбашье, комбайнуудай доороһоо гараһан ба тогууд дээрэ хэбтэһэн һолоомо суглуулжа, һүрилжэ ба зүбөөр бүридхэжэ мүнөө хүртэр шадаагүй байна.

Үбэл соо малда эдюулхэ бүхы тэжээлэй гурбанай нэгэ хубиие үбэлэй хүйтэн һалхиинһаа урда тээ малай үбэлжэхэ газарта зөөжэ дүүргэхэ шухала.

Колхозой түрүүлэгшэ хадаа бүхы бэлэдхэһэн үбһэ тэжээлээ тариаланажалай бригаданууднаа тушаажа абаад, оршодо оруулжа, тэрэнэй һүүлээр, малажалай бригаданудта түсхай актаар тушаажа үгэхэ болоно. Үбэлэй үедэ малаа һайнаар харууһалха ба зүбөөр эдеэлүүлхын тулада колхозой правлени болбол тэжээлэй түсэб зохёожо, тэрэ түсэбэйнгөө ёһоор үбһэ тэжээлээ гаргашалха ёһотой.

Тэжээлэй түсэб зохёохдоо малаа байлгажа харууһалха саг болзор, малайнгаа тоо толгойе болон үбэлэй үедэ тохёолдожо болохо хубилалтануудые (мал таһалха, гүрэндэ тушаахо) хараадаа абалсажа, малай фермын хүдэлмэрилэгшэдтэ түсхай даалгабаринуудые үгэхэ ба малаа эдеэлүүлхэ нормонуудые тогтоохо шухала. Тиихэдээ, ямар сагта ямар тэжээл гаргашалха байһанаа тэжээлэй түсэб соо тодоор зааха болоно.

Эрхим шанартай үбһэ тэжээлые малай түрэхэ, ахэ малые оросондо оруулха ба хабарай полевой хүдэлмэриин үедэ моридтоо эдюулхын тулада үлөөхэ хэрэгтэй. Гадна, һаамхай үнеэд, нарай мал, үүлтэртэ мал ба түрэхэ болоһон үнеэдтэ мүн шэмэтэй һайн тэжээл гаһалха шухала. Үбэлэй байрада гүрүүшынхеэ ороһон жэжэ мал һайн шанартай тэжээл хэрэглэхэ гуладань тэдээндэ витаминтай үбһэ тэжээл үгэхэ хэрэгтэй. Эрэ мал ба һубай үнеэдтэ шэнар багатай үбһэ тэжээл үгэхэ болоно. Имэдэ, һүритэй үбһэнүүд, һол омо ба силосно нүхэнүүдые ферме бүридэ түсэбэй ёһоор бэхижүүлэн үгэхэ хэрэгтэй. Малай шэдал найтай, адуулганда ябажа нэмэлтэ тэжээл багаар хэрэглэхэ байһан үедэ набша намаа, хадаа мүшэр гэхэ мэтые эдюулхэ шухала.

Ферме бүридэ, мүн ферме дотороо бодо малай гүүртэ, хонидто ба адуунда гаргашалха тэжээлэй һара бүриин түсэб зохёохо хэрэгтэй. Тэрэниие зохёохдоо бэлшэхэ малые хараадаа абалсаха шухала. Бүхы малаа гансал тогтоогдоһон нормын ёһоор эдеэлүүлхэ хэрэгтэй.

Мал эдеэлүүлхэдээ үбһэ тэжээлыень хобтонууд дотор хэжэ үгэхэ шухала. Энэ халаа үбһэ тэжээл арбилха эгээл шухала вүхэсэл болоно.

Гадна, колхоз бүхэн нэмэлтэ тэжээлэй (бургааһа, мүшэр, хагда, ожорһо) бэлэдхэлые эрсэ ёһогүй. Эдэ тэжээлнүүдые һайн шанартай тэжээлтэй холижо малда үгэхэ гээшэ үбэлжэлые амжалтатайгаар үнгэргэжэ, адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ ба үлүүбшэлэн дүүргэхэ гэһэн зорилгые бодото хэрэг дээрэ шиидхэхэ ябадал ханга байна.

И. Флоренсова,
БМАССР-эй малажалай Министерствын зоотехник.

Электричествээр гэрэлтүүлэгдэбэ

Зырянскын гидроэлектростанциһаа Прибайкальскын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз электрын галаар гэрэлтүүлэгдэбэ. Мүнөө, тус колхозой 130 гэрнүүдтэ Ильичын лампочканууд носоогдоо.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлые таһалдуулба

...умканай аймагай Кагановичэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Орбодиев гэгшэ энэ октябриин 1-эй мэдээгээр ... центнер үбһэ тэжээл бэлэд... гэһэн мэдээ аймагай мал... таһагта эльгээһэн байгаа. ... бодото дээрэнь шалгахад ... 8950 центнер үбһэ тэ... бэлэдхэһэн байшоо.

... юу харуулнаб гэхэдэ, колхозой түрүүлэгшэ Орбодиев ба ... хуряалгын бригаданудай ... нарнууд Монтоев, Галданов ...дэй харюусалгагүйгөөр ...ажа, аймагай хүтэлбэрилхы амхи зургаануудые мэхэлжэ байһыень гэршэлнэ.

Гадна, тус колхоздо мүнөө хүртэр малай байрануудые заһабарилха ба нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ хэмжээнүүд абтаагүй.

Иимэ хуурмаг мэдээ зохёожо, колхозой һүрэг малые үбһэ тэжээлээр дутаалдуулха ба үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые таһалдуулха аюулда хүргэһэн тус колхозой хүтэлбэрилэгшэдые аймагай малажалай таһагай ба аймгүйсэдкомой зүгһөө хаража үзэмөөр байна.

С. Ширабон.

Нэгэдэхи хөөрэлдөөн.

Хаанта Россида хүдэлмэришэд ба таряашад ямар ажаһуудалтай байгааб*)

2.

★

Профессор Б. Волин.

★★

...нта Россида каторжна ажал... ...мэри ба харанхы зоболонто ...дал болбол хүдэлмэришэн ... хуби заяанһаа хагасадаг-... байгаа. Ажа амидараха ар-... болохын тулада тэдэнэр бол-... хүдэлмэриин хүсэн болохо ...гөө бэеые капиталистнуудта ...даха баатай болодог һэн. ... хүдэлмэри бэдэрэгшэ ... байжа, хүдэлмэришэн ... ямар нэгэн фабрикада оро-... элдэб хашалан зоблон үзэ-...: тэрэ болбол хүлһэнэй ...мэридэ орохынгоо урда тээ ...мэри үгэгшэ"—эзэнһээ ди-...һээ, захирагшынһаа элдэб ...тэ нюурай дайралта хүр-... бэлэй. Хүдэлмэришэн бол-... ...ража үхэхэһөө айжа, фаб-... эзэнэй табиһан бүхы усло-...дые зүбшөөрхэ баатай боло-...н.

...италистнууд болбол хүдэл-...шэнэй өөрынь ба тэрэнэй ...лын тэжээжэ үхэхэгүйн лэ ... тэрээндэ тон бага салин ... үгэдэг байгаа.

...италистнууд болбол өөһэ-... олзые дээшэлүүлхын ту-... ута удаан хүдэлмэриин ... тогтоодог һэн. Хаанта ... фабриканууд ба заводуудай хүдэлмэриин үдэр 12 час ха-... доошо бэшэ үргэлжэлдэг ..., текстильнэ ба ажаүйлэдбэриин бусад зарим һалбаринуудта 15—18 ба хэтэрхэдээ 20 час хүртэр үргэлжэлдэг һэн. Москвадахи Бутылинэй саарһанай фабрикын хүдэлмэришэдэй расчетно книжкэ дээрэ: „үдэрэй хүдэлмэри үглөөнэй 4 часта эхилээд үдэшын 8 часта дүүрэдэг" гэжэ бэшээтэй байгша бэлэй.

Ута удаан ба юугээршье хизаарлагдадаггүй хүдэлмэриин үдэр халаа хүдэлмэришэниие яһанд нь хүртэр нураадаг һэн,—амарха, гэр бүлэдөө туһалха, культурна эрилтээ хангаха саг үлэдэггүй байгаа. Хаанта Россида хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн тон бага байжа, энэнь гансахан лэ эдихэ хилээмэндэнь арай гэжэ хүрэдэг байгаа.

Эхэнэрэй ба үхибүүдэй ажал илангаяа хатуугаар эксплоатироволгдадаг һэн. Эрэшүүлтэй адли хэһэн хүдэлмэриинь түлөө эхэнэрнүүд ба үхибүүдтэ (бүхы капиталистическа оронуудта мүнөөшье байдаг шэнги) вилээд багаар хүдэлмэриин хүлһэ түлэдэг байгаа. Имагтал иимэ ушарһаа капиталистнууд эхэнэрэй ба үхибүүдэй ажалые үргэнөөр хэрэглэхые эрмэлзэдэг байба.

Теэд, капиталистнууд болбол энэ бага салин хүлһыень хахадаг байгаа. Хүдэлмэриин хүлһые түлэхэ үедөө капиталистнууд элдэб ташаа гаргажа, хүдэлмэришэдэй тоосоое бусайдуулан. тэдэниие мэхэлхэ ба элдэб дарлалта хэхын тулада бүхы шалтаг гаргадаг байгаа. Хүдэлмэришэдые илангаяа ехэ яла түлүүлгөөр даража, энэ ялынь хэмжээн салин хүлһэнэйнь гурбанай нэгэ хуби болодог ушар үсөөн бэшэ байдаг бэлэй. Яла хэхэ ушар шалтагаанууд тон олон янзын байгаа. Суута революционернуудай нэгэн—хүдэлмэришэн Петр Моисеенко иигэжэ хэлээ һэн: „Булта ялатай. Директорэй сонхо доогуур малгайгаа абангүй гараа хада—яла. Казарма дотор шангаар дуугараа хада—яла. Үйлсэдэ гармошка бариһ гараа хада—яла. Һамгаяай эхир үхибүү гаргаа хада—яла. Дороо хэбтээд лэ үхэшэлэй байна даа".

Хүдэлмэриин үдэрэй ута удаан байха бури, хүдэлмэришэнэй бодото салин хүлһэнэй бага байха бури капиталистнуудай карманда олзо ехээр ородог байгаа. Хүдэлмэриин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай хүдэлмэришэдэй бүхы эрилтэнүүдые фабрика ба заводой эзэд болбол будуулигээр ба баһамжалангяар буруушаан арсадаг һэн. „Стрелочнигтэ хахад мүнгэ нэмэхээр, Москваһаа Рязань хүртэр алтан рельс табяшамни дээрэ" гэжэ баянай баян түмэр харгые эзэмдэгшэ фон-Мекк харюусана. „Москва-голые мүнгөөр хааха... теэд, таанадта нэгэшье мүнгэ үгэхэгүйб" —гэжэ Москвагай баян фабрикант Прохоров гэгшэ мэдүүлдэг һэн.

Хаанта Россиин хүдэлмэришэд болбол городуудай эгээ һандараһан муухай захын булангуудаар, тооһогой ба шабартай поселогуудаар—элдэб „слободка", „сабачеевка", „нахаловкануудаар" байралан һуудаг бэлэй.

„Хаанай байха үедэ хүдэлмэришэдэй байра гээшэ түрмэ байһан юм"—гэжэ үбгэд хэлэдэг. Амяраа өөрын ороко байратай байһан тиимэ „золотошууд" олон бэшэ һэн. Ехэнхидээ хүдэлмэришэдэй „казармуулта" (хамтын байрануудта) нэгэн заахан таһалга соо 3—5 айлаараа хашалдажа байгша бэлэй. 1902 ондо болоһон хүдэлмэришэдэй забастовко тушаа Москвада мүрдэлгэ хэһэн жандармска ротмистр Жерарди гэгшэ ноёдгоо эльгээһэн рапорт соогоо иигэжэ тэмдэглэхэ баатай болоһон байна гэбэл: „9 нүхэн болгожо таһалһан түйлай заахануудаар таһалгануудай нүхэндэ 18—24 хүн байралжа, тиин, нүхэн бүхэнэйнь нэгэ булэ айл үхибүүдээрээ унтана. Энэ нүхэнэй утань 2, 5 ба үргэнинь 2 аршин шахуу болоно. Фабрикада хүдэлмэрилжэ байгаа булэ айл хадаа фабрикын эзэнэй һанагшаар ами амяраа: эсэгэнь—залуушуулай үүдэндэ, басаганиинь—басагадай таһалгын үүдэ дэ, тиихэдэ хүбүүниинь һэмантаяа—нэгэ заахан таһалга соо бэшэ бусад хүдэлмэришэдтэй хамга байралжа... 10 хүнэн байдаг эхэнэргүйшүүдэй таһалга хадаа сонхогүй, үдэр һүнигүй газар гэрэлтүүлэгдэдэг. Столшьегүй, табуреткануудшьегүй,—гансал үргэлжэ наарнууд байна".

Хаанта Россиин хүдэлмэришэдэй ажаһуудалай тиимэ муухай условидо хүдэлмэришэн эхэнэрнүүдэй ямараар тууһажа байдагынь ойлгожо ядахаар бэшэ!

Гүрэн болбол нарайлха эхэнэрнүүд тухай оройдоошье анхаралаа табидаггүй байгаа. „Үхибүүгээ гаргаха сагайгаа тулатар фабрикада хүдэлмэрилхөө ябагша һэмди"—гэжэ хүдэлмэришэн эхэнэрнүүд хөөрэлдэдэг. Хүдэлмэришэдэй олонхи үхибүүдынь элдэб убшэнһөө ба муу харууһанһаа боложо хүхүүлэй байха наһандаа үхэлэг һэн. Фабрикын элдэб ноёд—директорнүүд, эрхилэгшэд ба мастернууд хүдэлмэришэн эхэнэрнүүдтэ аһалдажа, тэдэниие элдэб янзаар доромжолдог һэн.

Капиталистнууд болбол үйлэдбэри дээрэдэхи аюулгүйн техникэ тухай һанаагаа табидаггүй байгаа. Ажалай хамгаалга гэжэ байгаагүй. Гэнтын аюул үе эрбүри боложо байдаг ба капиталистнуудай гэмээр үе мүсөө гэмтээһэн хүдэлмэришэд фабрикаһаа гаргажа хаягдадаг байгаа.

Хүдэлмэришэн болбол амарха ямаршье эрхэгүй байгаа. Эдээнэй амарха амаралтын гэрнүүд, санаторинууд гэжэ байгаагүй. Үбшэндэ нэрбэгдэһэн хүдэлмэришэн болбол дабажа гарашагүй хэсүү байдалда ородог һэн.

Хаанта Россида ажалай хүн эртэ үбгэрдэг, сагһаа урда үхэдэг бэлэй!

Хаанта засагай бүхы дээрэмшэ аппарат болбол хүнэй пресс шэнгеэр хүдэлмэришэдые дарадаг байгаа. Хүдэлмэришэд болбол өөһэдынгөө ажабайдалай һайжаралые түйлахын тулада ба забастовко хэхэ эрхээ хаһагданги байгаа. Түйтдаа хүргэгдэһэн хүдэлмэришэдэй буһалга сонсохоо халаянь, тэдэнэрэй үхибүүд ба һамгадынь хооһон байлалай аюулда хүргэгдэжэ, „байһаа" гаргагдажа хаягдадаг: буһалгаа хэгшэдые баридаг, тушаадаг, түрмэдэ хаадаг ба сүлөлгэдэ ябуулдаг байгаа.

Хүдэлмэришэн хүнэй, тэрэнэй гэр бүлын эгээ аюултай юумэниинь хадаа хүдэлмэриһөө халижа, үйлсэдэ ажалгүйгөөр хаягдаха ябадал мүн байгаа. Мүнөөшье бүхы капиталистическа оронуудта байдагтал адли хаанта Россиин городууд болбол хүдэлмэри бэдэрһэн хүнүүдээр халимаа дүүрэн байгаа. Тэдэнэй ажал хүдэлмэри гээшэ э мэлзэжэ байгаа гэрнүүд хандашье хэрэггүй байдаг һэн. Фабриканууд ба заводуудай, шахтнууд ба рудникуудай үүдэнэр капиталистнуудай резервнэ арми болохо хэдэн оломянган хүдэлмэригүйшүүд ааглажа байгша һэн. Мүнөөдэр үйлдбэри дээрэ байһан хүдэлмэришэн үглөөдэрынь хүдэлмэригүйшүүдэй зэргэдэ ороод байжа байдаг байна. Хаанта Россиин ажалшин бүхэнэй толгой дээрэ үлэсхэлэнгэй аюул нэмхэлжэ байгша һэн.

Хүдэлмэришэдэй байдал болбол экономическа кризисүүдэй үедэ илангаяа муудадаг һэн. Зуугаад ба мянгаад предприятинууд хаагдажа, хэдэн зуу мянган хүдэлмэришэд үйлсэдэ хаягдадаг байгаа. Кризисэй жэлнүүд болбол хүдэлмэришэдэй бүлэдэ гүйрэншэлгые үргүүлдаг ба бэеэ хорложо алаха ябадалые олошоруулдаг байгаа.

Хаанта Россида хүдэлмэришэдэй байдал иимэ байгаа.

(Үргэлжэлэлынь. хожом гараха).

*) ...рэлжэлэл. Эхиниинь ноябриин ... номерто.

Уласхоорондын шэнжэлэл

Гурбан шэнэ члентүүдээр (Афганистан Исландия, Швеци) нэмэгдэhэн Нэгэдэмэл нацануудай Генеральна Ассамблей болбол өөрынгөө хүдэлмэриин шухала шатада—дайсан бэшэ оронуудай территоринууд дээрэ байhан Нэгэдэмэл нацануудай зэ'сэгтэ хүсэнүүд тушаа мэдээнүүдые Нэгэдэмэл нацануудай организаци үгэхэ тухай советскэ дурадхалые зүбшэн хэлсэлгэдэ ороод байна. Энэ асуудалаар № 1 комитедэй заседани дээрэ Советскэ делегациин толгойлогшо нүхэр В. М. Молотов үгэ хэлэбэ.

Советскэ правительствын дурадхалай сэрэгэй ба политическэ зорилгоор зайлашагүй шухала байhаниие баримталан харуулаад, В. М. Молотов хадаа энэ дурадхал болбол американска правительствын оруулhан дурадхалые нэмээжэ үргэдхэгдэжэ болоно гэжэ зааба. США-гэй түлөөлэгшэ Остин болбол урдань дайсан байhан оронуудта байгаа союзна сэрэгүүд тухай мэдээнүүдые мүн лэ оруулха тухай хэлэhэн байгаа. „Энэ hүүлшын нэмэлтые оруулаад байхадаа,—гэжэ В. М. Молотов хэлэбэ,—хилын саана байhан зэ'сэгтэ хүсэнүүдэ проблемые бүхыдэнь абаhан советскэ-американска нэгэдэмэл дурадхал оруулха байнабди".

СССР-эй дурадхал хадаа бүхы дэлхэйн хэблэл газетэнүүдэй анхаралые хандуулжа байна. Бүхы лондонско газетэнүүд энээндэ гол анхаралаа хандуулна. Нью-Йоркын үглөөнэй газетэнүүд Молотовой үгэ тушаа өөhэдынгөө hанамжануудые бэшэнэ. Зарим нэгэн делегадуудай hанамжаар хадаа, энэ үгэ болбол „Советскэ делегадуудай эгээл конструктивна үгэ байгаа" гэжэ „Нью-Йорк Таймс" газетэ бэшэнэ. Газетэ болбол советскэ үүсхэлдэ баяр хүргөөд, Советскэ Союзай политикада американска делегат Коннели гэгшын добтолhониие буруушаана.

* * *

Генеральна Ассамблей хадаа бусад асуудалнуудтай хамта үшөө хоёр шухала асуудалые зүбшэн хэлсэхэ байна. Нэгэдэхинь—буу зэ'сэгые бүгэдэниитэ дээрэнь хороохо тухай. Энэ хадаа СССР-эй делегацяар дурадхагдаhан ба үнөө октябриин 31-дэ зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүдтэ оруулагдаад, политическэ комитедэй зүбшэлгэдэ дамжуулагдаhан байгаа. Хоёрдохи асуудалынь—Испанидахи франкистска журам тухай. Энэ асуудал Ассамблейн зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүдтэ Бельгиин, Чехословакиин, Даниин, Норвегиин ба Венецуэлын делегацинуудай дурадхалнуудаар табигдаhан байна. Аюулгүйн Совет энэ асуудалые өөрынгөө зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүдhээ абаад, Франкогой журам тухай материалнуудые Генеральна Ассамблейдэ дамжуулан үгэhэн байна. Энэ хоёр асуудал хадаа бүхы дэлхэйе ехээр hонирхуулна.

Буу зэ'сэгэй бүгэдэниитын хороолто тушаа Молотовой дурадхал хадаа дэлхэйн олониитын hанамжые дэмжэжэнэ.

Нэгэдэмэл нацануудай организациин делегадуудай хүндэлэлдэ Нью-Йорк ноябриин 11-дэ болоhон банкет дээрэ В. М. Молотовой хэлэhэн үгэ болбол буу зэ'сэгые хороохо тухай хэлсээ баталагдаха байhанда этигэлтэй хандуулна. „Буу зэ'сэгые бүгэдэниитэ дээрэнь хороолто, тэрэ тоодо атомна энергиие сэрэгэй зорилгоор үйлэдхэлхэ ба хэрэглэхэ ябадалые хориглго хадаа эб найрамдалда дуратай бүхы арадуудай аша туhада таараханиинь гарсашагүй,—гэжэ Советскэ делегациие толгойлогшо өөрынгөө үгэдэ мэдүүлhэн байна.—Буу зэбсэгые хороолто ба атомна бомбые хориглго бүгэдэниитэ дээрэ ябуулагдаха болохо тулада, иимэ хэмжээ-ябуу гапуудые бэелүүлхэ аргатэhээ нэгэшье нэгэн орон арсахагүй ба ямаршье нэгэн орон бүлүү байдалтай байхагүй."

Гэбэшье, Генеральна секретариин түсэбэй ёhоор Ассамблейн комитедүүд өөhэдынгөө хүдэлмэриие декабриин 5-да дүүргэхэ ёhотой байбашье hаа, политическэ комитет энэ шухалын шухала асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ үшөө ороогүй байhаар. Зүгөөр, энээниие шиидхэлгэhээ бүхы Ассамблейн ажалай дүн нилээд ехэ хубинь дулдыдаха байхань дамжаггүй.

Ажалшан арадай ажабайдалай материальна условиие хүнгэдхэхэ hайжаруулха ёhотой дурадхалые зүбшэн хэлсэхын орондо. политическэ комитет болбол агууехэ державануудай нэгэн hаналтай байха принципые дахяад хараха үзэхые делегацинуудай тон үсөөн талын хүсэжэ байhан дээрэhээ гараhан булялдаата хэлсээнүүдтэ үнэн сагаа дэмы үнгэргэжэ байна. Нэгэн hаналтай байхын принципые Советскэ делегаци бата бүхөөр хамгаалhан ябадал хадаа бөөгнэрhэн тусхай группировкын олонхи голосуудые ашаглахын аргаар бэеэ даанги оронуудай хүсэл зоригые басахын тула Нэгэдэмэл нацануудай организациие хэрэглэхэ хэрэгтэй этэгээдүүдэй хэhэн бүхы сэхэ добтолгонууд ба тойруу маневрнуудые таhалдуулна.

* * *

Сүлөөтэ Триестын территориин статут тухай асуудал Нью-Йоркдо зүбшөөгдэжэ байгаа Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүдтэ нилээд ехэ hуури эзэлжэ байна. Хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлжэ эхилhэнhээ хойшо болоhон Соведэй 9 заседанинуудай 6-ниинь Триестдэ зорюулагдаhан байгаа.

Энээнэй шалтагааниинь юуб гэхэдэ, Италитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорой Триестэ хамаатай 16-дахи статья тухай булялдаата хэлсээнүүд хадаа договороор тогтоогдоhон „эбтэй hайнаа таарулан шиидхэхэ" хэрэгтэ ондо ондоогоор хандажа байhаниие харуулна. Соведтэ болложо байhан булялдаата хэлсээнүүд тушаа хэлэхэдээ, лондонско радиогой корреспондент Бармен hаяхан иигэжэ мэдүүлбэ: „Молотовой зоригто хадаа Триестын губернаторай эрхэ түлөөлэлгые бага болгохо ба hунгагдамал суглаанай эрхэ түлөөлэлгые ехэ болгохо ябадал болоно. Зүгөөр, губернатора онсо ехэ эрхэ түлөөлэлгэтэй үгэхэ гэжэ баруун державануудай гаадхажа байhаниинь мэдээжэ". Статудаар хараалагдажа байгаа территориин арад зондо демократическа эрхэнүүдые үгэжэ хангахые советскэ талын тон түрүүндэ хүсэжэ байhан СССР-эй позициие тодо бэшээршэ харуулжа энэ ушар гэршэлнэ. Триестые колониальна территори болгохо гэhэн hэдэлгэнүүдые Парижска конференци дээрэ амжалтатайгаар зайлуулан хаяад, советскэ делегаци болбол тэрэниие мүнөө „губернаторско территори" болгохо гэhэн hэдэлгэнүүдтэ эсэргүүсэн хэлэнэ.

Хилын саанахи хэблэл газетэ Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй хүдэлмэри тушаа бэшэхэ зуураа. тэрэ болбол нилээд ехэ бэрхэшээлнүүдтэй ушаржа байбашье, зүбшөөрэлсэhэн шиидхэбэринүүдые гаргажа байна гэжэ заана. Энээн тушаа „Йоркшир пост" газетэ иигэжэ бэшэнэ: „Политическэ зорилго тухай асуудал хадаа голосованяар бэшэ, харин зүбшэгдэжэ, энээнэй ямаршье удаан ба хүндэ байбашье, шиидхэгдэхэ ёhотой. Уласхоорондын асуудалнуудые ашагай үрэтэйгөөр хүгжөөхын ганцахан эб шиидхэхэ ушар хадаа агууехэ державануудай хоорондо зүбшэн хэлсэхэ ябадал мүн болоно."

Телеграф ба радио хадаа Румыниин депутадуудай палатада hунгалтануудта демократическа партинуудай блогой ехэхэн илалта туйлаhан тухай мэдээсэнэ. Бухарестдэ регистрацида ороhон 688575 hунгагшадай 515118-нь hунгуулиин урнануудта ноябриин 19-дэ ерэhэн байна. Демократическа партинуудай блогой кандидадуудай түлөө 424.626 голос үгтэбэ. Национал-царанистска партиин түлөө дүн хамта 45.187 голос үгтэhэн байна гэхэ гү, али голосовалгадай тооhоо 9 процент үсөөн байха юм. Братиануй национал-либеральна партиин түлөө 12.974 гэхэ гү, али үсөөн хахад процент болоно. Социал-демократическа партиин хоёр бүгуул ороhоо 10.387 голос суглуулжа тэрэнь хоёр процент хүрэхэгүй байна. Тиимэ болохолоороо Румыниин столицада 31 депутатаа hунгуулжа демократическа партинуудай блогой 28 кандидат. Маниу гэгшын партиин списогоор 2 кандидат ба Маниунаа hалажа хоёрой хоорондохи байдал эзэлэн Лупугай партиин списогой нэгэ кандидат hунгагдаа гэхэ.

Хүдөөгэй уездүүдтэ демократическа блок энээнhээ дутуугүй илалта туйлаба. Кунедоара гэдэг уездэ дансада оруулагдаhан 180.793 hунгагшадhаа 160.576 хүн голосованида хабаадалсаhан байгаа. Тэдэнhээ демократическа блогой кандидадуудай түлөө 130.374, венгерско арадай союзай түлөө (өөрынгөө программаа демократическа блогто дүтэрхэ) 11.521 хүн голосовалба. Тиигэдэ мини 14.213 голос Маниугай түлөө ба Братиануй партиин түлөө 7.021 голос үгтэhэн байна. Яломица уездэ голосованида хабаадалсаhан 113.851 hунгагшадhаа блогой түлөө 93.973 голос үгтэhэн байха юм. Ингээд байхадаа шэнэ Румыниин демократическа хүсэнүүдэй hүртэ ехэ илалта туйлаhаниинь эли харагдана.

Шуhа адхалгата аашануудые гаргаха гэhэн оппозициин айхабтар ехээр хүсэжэ гаргаhан болобошье, hунгалтанууд хүсэд амгалан тайбан байдалда үнгэргэ. Румыниида байhан гадаадын корреспондентнүүдэй нилээд олониинь энээн үгэнүүд соогоо тэмдэглэhэн байгаа. „Телепресс" гэжэ англиска агентствын корреспондент Кормак гэгшэ „hунгалтанууд энэ ородо хэзээшье үзэгдөөгүй эгээн амгалан тайбанаар ба эмхитэйгээр болоо. hунгалтануудай дүнгүүд болбол Румыниин бодото демократида олохо зам дээрэ гараад байhаниинь „гэршэлээ" гэжэ мэдүүлhэн байна. „Үсэгэлдэр болоhон hунгалтанууд хадаа манай гүрэнэй ажабайдалда шиидхэхы үенэ болоно. юундэб гэхэдэ „историческа" партинуудые дүүhэн усадхаха ябадалда хүрэгэ" гэжэ ноябриин 20-до „Нациуня" газетэ румынска хэлэ бэшэнэ.

Бүхы дэлхэйн хэблэл газетэнүүдэй түлөөлэгшэд болохо 50 гаран харин гүрэнүүдэй корреспондентнүүд болбол үнгэрhэн hунгалтанууд хадаа үнэнтэ үй ба хүсэд сүлөөгөөр болобо гэhэн мэдүүлгые тунхаглаhан байна. Гэбэшье оппозиционно партинуудай түлөөлэгшэд голосованиин бүри дүүрээдүй байтар тэрэниие буруушаажа американска ба английска миссидэ бэшэг барhан байха юм.

В. Володин.

США-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Бирнстэ Д. З. Мануильскиин эльгээhэн бэшэг

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 23. (ТАСС-эй спецкорр). Нэгэдэмэл нацануудай организациин Генеральна Ассамблей дээрэ байлсаhан украинска делегациие толгойлогшо Д. З. Мануильский Бирнстэ бэшэг эльгээжэ хандаhан тухай мүнөөдэр журналистнуудай дунда этигэлтэй хүнүүдhээ дуулдаад байна.

Украинска делегациин членүүд Г. Д Стадник ба А. Д. Война гэгшэдтэ. добтолго хэгдээ, Стаднигай гуе руунь тэhэрдэг hомоор буудахадань шархатаhан тухай ушар байдалые энэ. бэшэгэй эхиндэ тодорхойгоор хэлээд, Мануильский болбол" хохидоhон Война ба Стаднигай өэhэдынь хэлэhэн дээрэhээ мэдэхэдэ, энэ добтолго хэгдэhэн ушар байдал хадаа дээрмэдэхэ гэhэн ябадал бэшэ, харин Нэгэдэмэл нацануудай Генеральна Ассамблейн хоёр делегадуудай амиин наhыень хорлохо гэжэ эртээнhээ бэлэдхэгдэhэн добтолго мүн болоно эжэ тухайлха үндэhэ баримтануудые олгоно гэжэ мэдүүлбэ. Тэрэ добтолгые иигэжэ тайлбарилха болоhоной ушарынь хадаа, нэгээр—хүдэлмэреэ дүүргэhэнэй hүүлээр тусгаар сагта фрукт худалдан абахын тулада Война ба Стадник гэгшэдэй ошодог байhан ба „Плаза" гэдэг гостиница тушаа байhан фруктово магазин соо добтолго хэгдэhэн байна. Хоёроор, добтологшод болбол Война ба Стадник гэгшэдэй үнэтэ зөөриие доошье хүрөөгүй байха юм.

Украинска ССР-эй делегаци Нэгэдэмэл нацануудай организациин членүүдэй амиин наhыень хорлохо зорюулагдаhан тиимэ добтолгонууд Нэгэдэмэл нацануудай организаци оршожо байhан газарта болоно, ябадал хэгшэд мүнөө хүртэр баригдажэ олдоогүй байhан тухай ташалые хандуулна гэжэ тэрэ бэшэгтэ хэлэгдэнэ.

Мануильский болбол украинска делегациин хоёр членүүдтэ добтологшодые түргэнөөр мүрдэхэ тушаа абахые болон тэрээн тухай украинска делегацида мэдээсэхые гуйна.

Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй хуулита бэшэ заседани

Министрнүүд Триестын Сүлөөтэ территориин экономическа условинуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ оробо

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 21.(ТАСС-эй спецкорр). Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй үсэгэлдэрэй хуулита бэшэ заседани дээрэ Триестын сүлөөтэ территориие байгуулгатай холбоотой асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлбэ. Тус заседани дээрэ советскэ делегациhаа Молотов, Вышинский, Гусев гэгшэд байлсаба.

Танай корреспондентдэ мэдээтэй болоhоной ёhоор Министрнүүд болбол энээнэй урда тээхи заседани дээрэ эхилэгдэhэн судебнэ чиновнигуудай тушаалнуудые эзэлхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгые үргэлжэлүүлбэ. Энэ асуудал тушаа Советскэ делегаци болбол доорo дурсагдагша гуримые баримталhан байна гэбэл: энэ гуримай ёhоор судебнэ тушаалнуудай зариманиинь hунгалтануудаар эзэлэгдэхэ арга олгогдоhон байха ёhотой. Харин британска, тэрэшэлэн США-гэй делегацинууд судебнэ бүхы тушаалнуудые эзэлхэ ябадалые имагтал томилолгоор бэелүүлхэ гэhэн гурим тогтоохые хүсэбэд. Илангаяа США-гэй делегациин талаhаа иимэ позициие баримталhан ушар яагашье ойлгогдохоор бэшэ байна, юуб гэхэдэ Холбоото Штадуудта өөhэдтэншье судебнэ тушаалнуудай зариманиинь hунгалтануудаар эзэлэгдэдэг байха юм.

hанамжануудаа хоорондоо зүбшэн хэлсэhэнэй эсэстэ Министрнүүд хадаа судебнэ чиновнигууд болбол правительственна соведээр табигдаhан кандидадуудай дундаhаа гэхэ гү, али судебнэ тушаалнуудые эзэлхэ ямар нэгэн ондоо гуримай сүлөөтэ территориин конституцяар хараалагдаhан бэшэ байгаа hаа, правительственна соведэй зүбшэн хэлсэhэнэй эсэстэ бусад нюурнуудай дундаhаа томилогдохо ёhотой гэhэн шиидхэбэри абаба. Судебнэ чиновнигуудые hунгаха арга-боломжонуудые уридшалан хараалhан тус формулировкын хоёрдохи хубиинь тэрэ гуримай хүсэндөө орохын ямар нэгэн болзорые тогтоонгүйгөөр, Советскэ делегациин дурадхалhаа абтаба.

Министрнүүд Сүлөөтэ территориин конституциие эсэслэн баталха гурим тухай hанамжануудаа зүбшэн хэлсэбэ. Советскэ делегаци болбол конституци хадаа Сүлөөтэ территориин арадай суглаанаар баталагдаха ёhотой гэhэн hанамжые хамгаалба. США ба Великобританиин делегацинууд Сүлөөтэ территориин конституци Аюулгүйн соведээр баталагдаха ёhотой гэжэ тоолобод. Французска энэ дурадхалай авторнууд хадаа Сүлөөтэ территориин конституци Аюулгүйн соведээр баталагдаха ёhогүй гэжэ хараандаа абаhан байна гэжэ Кув де Мюрвилль гэгшэ тайлбарилба. Гэбэшье Сүлөөтэ территориин статудта конституциин зүрюу байгаа hаань, губернатор хорижолого хэжэ шадаха байна. Тиин хорижолохо эрхэнь нютагай засагуудай хуули гаргалгын бусад хэмжээ ябуулгануудые хорижолдог мэтээр конституци тушаа шье хэрэглэгдэhэн байжа болохо.

Тэрэнэй hүүлээр Министрнүүд Триестын Сүлөөтэ порт тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ дамжан оробо. Хүршэ гүрэнүүд болохо Югослави ба Италида зононуудые тусгаарлан сүлөөтэ портдо бии болгохые Советскэ делегаци дурадхаба: Советскэ дурадхалые үндэhэлхэ зуураа сүлөөтэ портын гурим журамые тодорхойлхоодоо хүршэ гүрэнүүдэй интересүүдые хараандаа абаха шухала гэжэ Молотов зааба. Югослави ба Итали хадаа Триестын портые хэрэглэхын тулада бусад гүрэнүүдтэ ороходоо ехэ хэрэглэлтэй байhаниие тоонгүй байжа болохогүй. Парижска Амгалан тайбанай конференци дээрэ Де Гаспери гэгшын хэлэhэн үгые Молотов hануулба. Итальянска премьер-министр болбол Триестын сүлөөтэ территори өөрөө ажа амидаржа шадахагүй гэжэ хэлэhэн байгаа. Сүлөөтэ территори хадаа экономическа бэрхэшээлтэй байдалда орошохо юм гэжэ Де Гаспери гэгшэ конференцидэ хабаадагшадые айлгаа бэлэй. Триестын ажамидарха аргада ба экономическа боломжонуудта зарим нэгэн гэнэгүй гэжэ тэрэ үгэнь харуулна. Сүлөөтэ территори хадаа энэ экономическа барисаагай байха.

Триестые Италиин составhаа тэрээндэ Сүлөөтэ территориин олгоходоо Триест хадаа дииин Югославитай барисаатай гэжэ Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүд мэдэрна гэжэ Молотов үгэеэ үргэлжэлүүлбэ. Тиимэhээ Триестын портдо сүлөөтэ зононуудые бии болгохо ба тэрэниие төмөр замуудые хамтаран эрхилхэй Сүлөөтэ территориин ба Югославиин хоорондо таможенна униинүүд ба замай хэлсээнүүдые баталха шухала.

Триестын сүлөөтэ портые байхын тулада уласхоорондын сиие байгуулха тухай британска радхалые булялдаата хөөрэлдөөн жо байха үедэ Бевин hануулба. Тэрэ дэнь уласхоорондын тиимэ комиссые байгуулха гээшэ имагта орошолтой хэрэг болоно гэжэ зааба. Триестын сүлөөтэ территориин экономическа условинуудые зүбшэн хэлсэлгэ Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй энээнэй хойто хуулита бэшэ заседани тэр хойшолуулагдаба.

Нью-Йоркско ехэ ехэ газетэнүүд „Нью Йорк Таймс" ба „Нью-Йорк Трибюн" түрүү бэшэлгүүдые Германиин союзнигуудынь болодоо байhан гүрэнүүдтэй эб найрамдалай договорнуудай дүүрэн хүсэнүүдые зохеохо талаар Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй хүдэлмэриин урагшаа дэбжэлтэтэйень тэмдэглэнэд. Тусгаарлагдаhан зетэнүүд хоюулаа Триестын территориие байгуулха ябадал урамдуулагдаhан хэдэ хэдэн асуудалнуудые шиидхэжэ шадаа гэжэ тэмдэглэhэн байнад.

Тисо, Мах болон Дурчанский гэгшэдэй процесс декабриин хоерто эхилхэнь

ПРАГА, ноябриин 22. (ТАСС). Чехословацка телеграфна агентство болбол Тисо, Мах болон Дурчанский гэгшэдэй процесс декабриин 2-то Братиславада эхилхэнь гэжэ мэдээсэнэ.

СҮҮД

АБОРТО ХЭhЭНЭЙ ТҮЛӨӨ 8 ЖЭЛ АБАБА

Улан-Удэ городто, Шмидт № 44/4 гэдэ hууржа байгаа ниин А. И. Кочелев гэгшэ байра подполиие үргэдхэн заhабарилжа зуураа, ямар нэгэн хүнөөр булагдаhан үлэ мэдэгдэхэ хүнэй бэе олоhон байна.

Судебно-медицинскэ үзэлгөөр бэеые задалхадань 15 hара тухай полидо хэ тэhэн залуухан эхэнэр байба. Тиигээд, энэ хадаа абортын болоко үхэhэн эхэнэр байгаа.

Энээн тухай БМАССР-эй прокурораар мүрдэлгэ хэгдэжэ, эхэнэрые hэн гэмтэн олдожо, хинаалтада байха юм. Энэ хадаа Уланский поликлиникэдэ мед татиталгаар хүдэлмэрилжэ байhан Анна Петровна Апалькова гэгшэ болоно.

1945 оной намарай hарада Апалькова гэгшын байрада 24 наhатай Филипповна Петрекова гэгшэ абортто хэхые гуйhан байна.

Петрекова болбол абортто хэлгэ удаа Апалькозагай байрада үхэн байгаа. Тиихэдэнь гэмтэ Апалькова ол Петрекоае үхүүлhэнэйнгээ хуулиин харюусалгада хабаадуулхажа, тэрэнэй бэеые подполидоо табижа, тэндэ нүхэ малтажа байhан байгаа. Апалькова гэмээ хүлеэгдэбэ.

Байгша ноябриин 18-да гэмтэ Апалькозагай сүүд болоко, РСФСР-эй уголовно кодексэй 140 статьягаар Апалькова болбол 8 жэлэй болзортой түрмэдэ хаагдахаар шиидхэгдэбэ.

Заhабари

Манай газетын үсэгэлдэрэй гурбадахи хуудаhандаа тэмдэглэгдэhэн „Марксистско-ленинскэ теоридо шагта нэмэлтэ" гэhэн статьягай 3-дахи колонкын дээрэhээ доошо абзацын 7-дохи мүр соо байгаа Нимаевай гэмээр алдуу гараhан "... хуулишалаг бэтадхалаа, заhажа уншаха хэрэгтэй.

ЗАМАЙ ТЭМДЭГЛЭЛhЭЭ

4. НОЯБРИИН НЭГЭ ҮДЭР

Шабартын участогай түрүү стахановецүүдтэй хөөрэлдэжэ байтарнай үдэшэ орой болоко, модошод ажалаа дүүргэбэ. hүхэ хюөөнэй, машина ба тракторай абяа шууяан замхаба.

Участогай начальник Редько бригадирнууд ба бүридхэлшэдтэй хамта энэ үдэр бүтээhэн ажал тушаажа абаад, үглөөдэрэй даалгабаринуудые үгэнэ.

Шабартын участкоэагай улаан буланда ерэхэдэмнай „Родина" гэжэ радиоприемнигой хажууда залуушууд олоороо сугларад, „хүнэй үг гарhал" гэhэн лекциие тон ехэ hонирхолтойгоор шагнажа байhад.

Зүүн ханада байhан „показателиин доска" дээрэ энэ үдэр шалгаhан олон хүнүүдэй нэрэнүүд бэшэгдэбэ. Эгээл дээдэ захадань нүхэр Корыгинай модо ашагшадай бригада бэшэгдэбэ. Энэ бригада үдэ эйнгөө даалгабариин 220 процент дүүргээ гэхэ гү, али 5 хүн 12 хүнэй ородо хүдэлмэрилөө. Саашадаа модо отологшод Мусолян, Белоев болон, шэрэгшэд Бурмист ов ба Муха шэрэ эбэйнмагай Во ошиловай нэрэмжэтэ колхоhоо ерэhэн нүхэр Калашниковай бригада бэшэгдэhэн байна. Тус бригада модо отолол го ба шэрэлгэ дээрэ үнгэрэгшэ жэлдэ шалгаржа гараhан ба мүнөөшье жэлдэ жэшээтэ hайнаар хүдэлмэрилнэ.

5. МОГНОНОВОЙ ЛЕКЦИ

Энэ үдэр модо отологшодшье, шэрэгшэдшье бүгэдөө өө үдэ эйнгөө даалгабариие үлүүлэн дүүргээ. Шуумгай ажалай hүүлээр, модошод эдеэлээд нэгэ ехэ байрандаа суглараба.

—Манай хүдэлмэришэд лекци шагнаха дуратай байна,—гэжэ участогай начальник Редько Могноновто хэлэбэ. Геэд, „Суглархада болоно" гэhэн харюу абаад, хүдэлмэришэдтэ дуулгаба.

Уданшьегүй бүхы хүдэлмэришэд, залуушууд сугларжа, элдэб наада зугаа элидхэлэй эхилтэр эмхидхэнэ.

... Үндэр модод найгажа,
Үбhэ хулhан шууяна.
Үеын хоёр залуушууд
Үүр сайтар сэнгэнэ...

гэжэ хонгео hайханаар дууланад. Энээниие шагнахадаа, ажалай үдэрэй амжалта тухай, Шабартын хүндын шударгуу ажал тухай hананабди.

...Суглараашадта шэнэ Сталинска табанжэлэй гол зорилгонууд гэhэн тематэй лекциие ВКП(б)-эй Обкомой секретариие ой модоной ажаүйлэдбэриин талаар орлогшо нүхэр М. М. Могнонов уншаба. Лекциие тон ехэ hонирхолтойгоор шагнаhан хүдэлмэришэд табанжэлэй түсэбэй гол зорилгонууд тухай уласхоорондын байдал тухай олон тооро асуудалнуудые hураhан байна.

Энээнэй hүүлээр хүдэлмэришэд өөhэдынгөө hанамжа тухай үгэ хэлэбэд.

Тэрээнhээ мэдэхэдэ, Шулуутайн леспромхозой ба түмэрзамай участогай хүдэлмэришэдэй дунда лекци, хөөрэлдөөнүүд ба элидхэлнүүд тон үсөөн болодог байна.

ВКП(б)-гэй Заиграйн айкомой, мүн Бурмонголлестрестын зүгhөө түлөөлэгшэд ябадаг лэ юм. Теэд тэдэнэр ехэнхидээ хүдэлмэриинүүд тухай конторын зонуудтай хөөрэлдөөд лэ бусашадаг занша тай. Манай Улаан буланда шатар, дам, hонин ном дэбтэрнүүд, газетэ ба журналнууд хомор. Тон үсөөхэн газетэ үгэдэг байна. Тиимэhээ агитаторнуудта газетэ уншагшадай хүдэлмэриие hайжаруулха, hонин hонин зүйлнүүдые саг соонь дуулгажа байха шухала.

6. МЕДПУНКТ ХААНАБ?

Шулуутайн ой талада олон зуугаад модошод, тэдэнэй бүлэнэр байдаг.

Теэд, Заиграйн аймагай элүүрые хамгаалха таhагай зүгhөө хүдэлмэришэдэй элүүр энхэ ажабайдалые хангаха талаар тон бага хүдэлмэри хэгдэнэ. Леспромхоз ба түмэрзамай участок дээрэ оройдоо ганса фельдшэр бии. Медпунктнь модо отологшын участогуудhаа аяар 20-30 тухай километртэ байдаг.

Эгээл иимэ дээрэhээ модо отологшод шэрэгшэд медпунктда ерэхэдээ 3-4 үдэр гээдэг байна.

Хүдэлмэрилэгшэдэй байра байдалда ариг сэбэрые сахиха, мүн столовонууд, магазинуудай хүдэлмэриие медицинскэ талаар хинан шалгаха хүдэлмэри эмхидхэгдээгүй. Энэ участогые даажа байгаа фельдшэр Е. П. Былыкова медпунктээ тойроходоо лэ hуужа байдаг.

Заиграйн аймагай элүүрые хамгаалха таhагые даагша М. С. Гурлев энэ участогай медицинскэ хүдэлмэриин хэмжээгүй муугаар табигдаhаниие мэдэжэшье байгаа hаа, тэрээниие hайжаруулха тухай ямаршье хэмжээ абанагүй.

7. БЮРОКРАТИЗМ

Леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд, хүдэлмэришэдэй мэдүүлгэ ба дурадхалнуудта хойрогоор хандадаг байhаниинь мүн лэ тодорхойлогдоно. Шабартын участок дээрэ хүдэлмэрилжэ байгаа нүхэр А. М. Нурадинов гэгшэ сентябрь hараhаа эхилэн, леспромхозой директортэ ба профсоюзна комитедтэ 5 дахин мэдүүлгэ барьhан байна. Гэрэ хадаа үнгэрhэн сезондо модо отололгын даалгабариие үлүүлэн дүүргэhэнэйнгээ түлөө, салин хүлhэ нэмэжэ абаха ёhотой байhан тухайгаа бэшэhэн байха юм.

Гэбэшье леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд нүхэр Нурадиновай мэдүүлгые мүнөө хүртэр хаража үзөөгүй, үнгэрхэдөө үгы болгожорхиhон байна. Мүн бусад олон хүдэлмэришэд нэгэнтэ бэшэ мэдүүлгэнүүдые үгэhэн аад, харюу абадаггүй байна.

Модо отололго ба шэрэлгые хямдаруулха, ашалга ба зөөлгые хүнгэдхэхэ талаар түрүү стахановецууд ба дүршэлтэдэй уралан наижуулгын дурадхалнууд үсөөн бэшээр ородог юм. Теэд энэ дурадхалнууд оршодхогдодоггүй, тэрээниие саашадань хэлсэжэ хөөрэлдэжэ, үйлэдбэридэ ээ хэрэглэхэ ябадалшье муугаар табигданхай.

8. АРСАЛДА-АРСАЛДАhААР АРАД ТУХАЙГАА МАРТАБА

Леспромхозой директор нүхэр Летоцкий ба Шулуутайн түмэрзамай участогай начальник нүхэр II тэмин хоёр 1946—1947 онуудай модо бэлэдхэлэй сезон соо модо шэрэлгые hайжаруулха, тэрээниие саашадань ябуулгые түргэдхэхэ тухай хөөрэлдөө үнгэргэбэ.

Теэд, эдэ нүхэдэй хөөрэлдөөн ехэ hонирхолтой байба. Ушарынь хадаа, тэдэнэр үнэнтэ дээрээ ажалаа түргэдхэхэ тухай хэлсээ бэшэ, харин өөhэд өөhэдынгөө участогай ажалые хүнгэдхэхэ тухай арсалдажа эхилhэн байха юм. Дээдэ Мойсо гэжэ хүндын участок хүртэр түмэр харгы татагданхай. Теэд энэ харгы ойhоо модо гаргаhан газарта хүргэгдөөгүй байна. Түмэр харгые саашадань оройдоол 200 метр утадхаад байхада, шэрэгдэhэн модо ашаалхада гаарамкатай болохо байгаа.

Гэбэшье, түмэрзамай участогай начальник нүхэр Истомин энээниие мэдэжэ байбашье, „200 метр газарта харгы таталга хадаа арба гаран мянган түхэригтэ болохо, үбэлэй үедэ харгы таталгашье бэрхэтэй юм" гэжэ таhа арсаба.

Леспромхозой директор нүхэр Летоцкий гэгшэ энэ участок дээрэ арбаад мянгаад кубометр модо шэрэлгэдэ хабаадаха унаа, машина бүхэнэй ябасые 200 метрээр утадхаад үзэбэл хэды ехэ гарзаша гараха, ажалда хэды ехэ hаад ушарха байhан тухай тодорхойлон хэлэбэ.

Хоёр хүтэлбэрилэгшэд өөhэд өөhэдынгөө предприятиин ашаг туhын тухай бодоод, харин иимэ ехэ гүрэнэй удхашаhатай хэрэгые зүбөөр ба гүрэндэ ашатай туhатайгаар шиидхэхын түлөө хөөрэлдэжэ шадабагүй. Арсалдажа, арсалдажа, ямаршье үрэгүйгөөр тараhан байна.

Иимэhээ Бурмонголлестрестын ба Зүүн Сибириин түмэрзамай таhагай зүгhөө энэ асуудалые зүб зүйтэй тээшэнь шиидхэлсэхээр болоо.

9. ЮУ ХЭХЭ ХЭРЭГТЭЙБ

Шулуутайн леспромхозой хүдэлмэришэд, дүй дүршэлтэд ба стахановецууд шэнэ Сталинска табанжэлэй түсэбөөр табигдаhан зорилгонуудые хүндэтэйгөөр бэелүүлхын түлөө эрид шангаар тэмсэжэ байна.

Тиимэдэ леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзна организацинууд болбол дээрэ хэлэгдэhэн дутуу дундануудые дары усадхажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ тухай, хүдэлмэришэдэй ажабайдалые hайжаруулха хэрэгтэ, агитационно-ойлгуулалжын хүдэлмэриие үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, социалистическэ мүрысөөе үргэдхэхэ тухай хооhоор хэлсэхэ бэшэ, харин хүсэтэй хэмжээнүүдые абаха ёhотой.

Ж. Жамбуев.

*) Үргэлжэлэл. Эхиниинь „Б. М. Үнэнэй" ноябриин 20-ой номерто.

Харюусалгата редактор Ц. Д. ДАМДИНЖАПОВ.

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС. Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. редактора — 23. ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской жизни, сельского хозяйства — 3-23 (2 зв.), культуры и быта, промышленности и транспорта — 4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв): об'явлений — 2-64 (2 зв.).

Н—00752. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. тираж